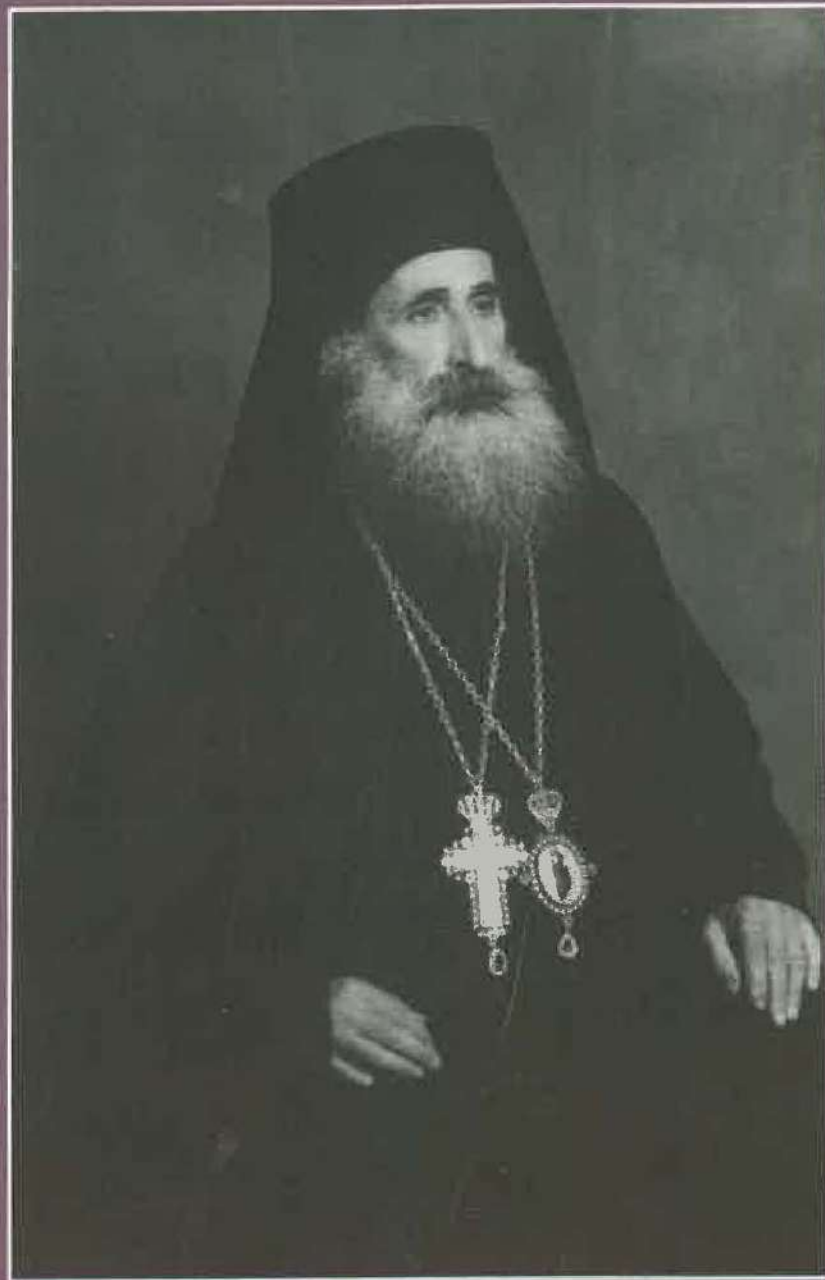

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΖΑΝΤΖΟΓΛΟΥ

Ο «άγιος των Πισιδών»
Πατέρων Μελέτιος

ΕΝΩΣΗ ΣΠΑΡΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ 2000

Ο Αντώνιος Σταύρου Καζαντζόγλου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1949, αλλά μεγάλωσε στη Νίκαια του Πειραιά. Ο πατέρας του Σταύρος είχε γεννηθεί στη Νησί Πισιδία και η μητέρα του Χριστίνα Κλημάνογλου στη Σπάρτη Πισιδίας.

Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες στο Πάντειο Πανεπιστήμιο καθώς και Ιστορία και Αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Από το έτος 1976 έχει διορισθεί καθηγητής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Έχει πραγματοποιήσει πολλές διαλέξεις επάνω σε θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού των αλησμόνητων πατρίδων της ανατολής.

© Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας
Αλατσάτων 27 Ν. Ιωνία
Τηλ.: 2770978
– Αντώνης Καζαντζόγλου

Ο «ΑΓΙΟΣ ΤΩΝ ΠΙΣΙΔΩΝ»
ΠΑΤΑΡΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΠΑΡΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ

- Βάσου Βογιατζόγλου: *Η Πισιδία της Μ. Ασίας*, 1978.
- Βάσου Βογιατζόγλου: *Οι γειτονιές των απίστων*, 1981 (εξαντλήθηκε)
- Χάρη Σαπουντζάκη: *Η Ελληνική Παιδεία στη Σπάρτη Πισιδίας (κατά τα τελευταία 200 χρόνια πριν από την Καταστροφή)*, 1983, Α βραβείο Εστίας Ν. Σμύρνης (εξαντλήθηκε)
- Βάσου Βογιατζόγλου: *Η Σπάρτη της Μ. Ασίας (σύμμεικτα λαογραφικά)*, 1986, Εύφημος μνεία Ακαδημίας Αθηνών, Β' έκδοση: 1992
- Παπαίωακείμ Πεσματζόγλου: *Οι Αναμνήσεις μου (από την πατρίδα μου Σπάρτη Μ. Ασίας)*, Επιμέλεια: Χάρη Σαπουντζάκη, 1990 (εξαντλήθηκε).
- Πρακτικά 5^{ου} Συμποσίου Ιστορίας – Λαογραφίας Αττικής (*Η εγκατάσταση των προσφύγων στους δήμους και τις κοινότητες της Αττικής*), 1995.
- Χάρη Σαπουντζάκη: *Ανθολόγιο Πισιδίας*, 2000.
- Αντ. Καζαντζόγλου: *Η Βιογραφία του μητροπολίτου Πατάρων Μελετίου*, 2000.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Η «Σπάρτη της Ανατολής»: Τεύχη 1-26-(1989-2000).

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΖΑΝΤΖΟΓΛΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΩΝ ΠΙΣΙΔΩΝ
ΠΑΤΑΡΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΝΩΣΗ ΣΠΑΡΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ
Ν. ΙΩΝΙΑ 2000

Αφιερώνεται στις ιερές σκιές

*του πατέρα μου Σταύρου Σ. Καζαντζόγλου, του αθεράπευτα ιδαλγού,
των θείων μου Λαζάρου και Κλήμεντος Π. Κλημάνογλου,
του Κλήμεντος Ν. Χατόγλου, επιστήθιου φίλου
του Λαζ. Κλημάνογλου, προώρως τελειωθέντος,
του Κοσμά Ν. Νικολαΐδη, ρέκτη περί τα Σπαρταλήδικα,
προέδρου της Ενώσεως Σπάρτης Μ. Ασίας.*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η πόλις της Ν. Ιωνίας πριν αποτελέση ιδιαιτέραν Μητρόπολιν, κατά το έτος 1974, μετά των πόλεων της Ν. Φιλαδελφείας, του Ηρακλείου και της Χαλκηδόνος, είχε ευτυχήσει να απολαύση τους ευχύμους καρπούς της ποιμαντικής μερίμνης, προστασίας και διοικήσεως του εις την εκκλησιαστικήν διακονίαν λευκανθέντος και αναλώσαντος όλας αυτού τας δυνάμεις πολιού Σεβ. Μητροπολίτου Πατάρων Κυρού Μελετίου.

Ο αοίδιμος αυτός Ιεράρχης εγεννήθη κατά το έτος 1880 εις την περιώνυμον Σπάρτην της Μικράς Ασίας, όπου και εδιδάχθη τα Εγκύκλια γράμματα.

Κατά το έτος 1897 ενεγράφη εις την Θεολογικήν Σχολήν Χάλκης του Οικουμενικού Πατριαρχείου, εκ της οποίας απεφοίτησε το έτος 1903, χειροτονηθείς αμέσως Διάκονος υπό του μακαριστού Μητροπολίτου Καλλιπόλεως και Μαδύτου Ιερωνύμου, εκτιμήσαντος την σεμνότητα και ιεροπρέπειαν αυτού.

Το έτος 1904 εχειροτονήθη Ιερεύς και εχειροθετήθη εις Αρχιμανδρίτην υπό του Οικουμ. Πατριάρχου Ιωακείμ του Γ', όστις απέστειλε τον Μελέτιον ως Πατριαρχικόν Έξαρχον εις την Μητρόπολιν Ταρσού, Αδάνων και Μυρσίνης. Ούτως ευρέθη εις τας επάλ-

ξεις των πνευματικών αγώνων της Ορθοδοξίας και των Εθνικών αγώνων του Ελληνισμού.

Εις Μυρσίναν ο Μελέτιος διηκόνησε την Εκκλησίαν και το Έθνος με όλας αυτού τας δυνάμεις μέχρι του έτους 1908, ότε με άδειαν του Οικουμ. Πατριάρχου μετέβη εις την Σπάρτην της Μ. Ασίας, όπου υπηρέτησεν ως Διευθυντής του Σχολαρχείου της πόλεως αυτής, και συγχρόνως ως Ιεροκήρυξ και Αρχιερατικός Επίτροπος.

Η Εκκλησία αμείβουσα τας υπηρεσίας του ρέκτου αυτού Κληρικού ο οποίος διέπρεψε παντού όπου απέστειλεν αυτόν η Εκκλησία ως ποιμήν και διδάσκαλος και κήρυξ της πίστεως προήγαγεν αυτόν βαθμηδόν και κατ' αξίαν ομολογουμένως, εκ των κατωτέρων βαθμών εις τον περίοπτον βαθμόν του Επισκόπου Πατάρων. Η εις Επίσκοπον Χειροτονία αυτού εγένετο εις Γαλατάν της Κων/λεως υπό του Μητροπολίτου Πισιδίας Κων/νου Βαλιούλη.

Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον, γνωρίζων τον ζήλον και την μέχρι αυταπαρνήσεως προσφοράν του Επισκόπου Μελετίου, απέστειλεν αυτόν κατά το 1913 εις Κίον της Μητροπόλεως Νικαίας, ως Βοηθόν Επίσκοπον του Μητροπολίτου Νικαίας Βασιλείου.

Η δράσις του Επισκόπου Μελετίου εις την περιφέρειαν αυτήν εκίνησε τας υπονοίας των Τούρκων, οι οποίοι κατά το έτος 1914 απήλασαν αυτόν εις Κων/λιν, ως ανεπιθύμητον και επικίνδυνον δια την Τουρκίαν πρόσωπον.

Το ίδιον έτος (1914) το Πατριαρχείον απέστειλεν αυτόν εις Ανατολικήν Θράκην, ως Βοηθόν Επίσκοπον του Μητροπολίτου Ηρακλείας Γρηγορίου, όπου

ο Μελέτιος ειργάσθη αόκνως δια τα εθνικά μας θέματα, επί ολόκληρον τετραετίαν.

Το 1919 επέστρεψεν εις Κων/λιν, δια να αποσταλή όμως αμέσως υπό του Πατριαρχείου εις Πισιδίαν της Μ. Ασίας, εγκατασταθείς εις Αττάλειαν.

Εις την Αττάλειαν ο Επίσκοπος Μελέτιος συνήντησε μίαν επικίνδυνον δια τους συμπατριώτας μας κατάστασιν, διότι είχαν εγκατασταθή, εκεί, εκτός του Ιταλικού Στρατού, Καθολικοί Ιερείς και Μοναχοί, οι οποίοι επεδίωκον με φαντασμόν να αφελληνίσουν τους συμπατριώτας μας και προσελκύσουν αυτούς εις τον Ρωμαιοκαθολικισμόν.

Την κατάστασιν αυτήν, την άκρως επικίνδυνον δια το Έθνος μας, ο Μελέτιος αντεμετώπισε με σύνεσιν και φρόνημα Εκκλησιαστικόν, κηρύττων συνεχώς εις τους Ναούς και στηρίζων εις την πίστιν τους Χριστιανούς. Συγχρόνως ίδρυσε Ιατρεία και συσσίτια δια την ανακούφισιν των ενδεών, και κατέβαλε συντόνους προσπάθειάς δια την διατήρησιν του εθνικού φρονήματος και της Ελληνικής γλώσσης.

Δια την δράσιν αυτήν, την εθνοπρεπή και ορθοδόξον, ο Μελέτιος κατηγγέλθη υπό των Ρωμαιοκαθολικών εις τας Αρχάς, αι οποίαι εξεδίωξαν αυτόν εκ της Ατταλείας το 1921, οδηγήσασαι αυτόν ως αιχμάλωτον εις τα βάθη του αχανούς Τουρκικού κράτους εν μέσω μυρίων κακώσεων, βασανισμών, ταπεινώσεων και παντοίων στερήσεων και κακουχιών.

Εις την εξορίαν ο Μελέτιος παρέμεινε μέχρι του Σεπτεμβρίου του 1924, συγκακουχών μετά των εκδιωχθέντων εκ των πατρώων αυτών εδαφών Ελλήνων, οπότε, ως ανταλλάξιμος πρόσφυγξ, ήλθε εις την Ελλάδα, εγκατασταθείς έκτοτε εις την Ν. Ιω-

νίαν, εις την οποίαν διωρίσθη ως Αρχιεπισκοπικός Επίτροπος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, και όπου διηκόνησε την Εκκλησίαν μέχρι του θανάτου αυτού, επισυμβάντος κατά το έτος 1967, στηρίζων τον προσφυγικόν κόσμον της περιφέρειας αυτής με τα αδιάκοπα κηρύγματά του.

Κατά το έτος 1961 ο Επίσκοπος Μελέτιος, προήχθη, εις αναγνώρισιν της μεγάλης, εγκάρπου και καλλικάρπου αυτού προσφοράς προς την Εκκλησίαν και το έθνος, εις Τιτουλάριον Μητροπολίτην εις ειδικήν τελετήν, και εν μέσω εκδηλώσεων ειλικρινούς αγάπης και βαθυτάτου σεβασμού του ποιμνίου του.

Ο μακαριστός Μητροπολίτης Μελέτιος ελευκάνθη πράγματι εις τας επάλξεις των αγώνων της Εκκλησίας και του Έθνους μας, διαφυλάξας με την εν γένει πολιτείαν του τα ιερά και τα όσια του Γένους μας, συγκακουχήσας μετά του εκ Μ. Ασίας εγκατασταθέντος εις Ν. Ιωνίαν ποιμνίου του, και διακριθείς κατά την μακράν πορείαν του δια την βαθυτάτην πίστιν του, την προσήλωσίν του εις τα εθνικά μας όνειρα, τας διεκδικήσεις και τας Ελληνοχριστιανικάς μας παραδόσεις, δια την πλουσιωτάτην θεολογικήν κατάρτισίν του και την πνευματικήν του ακτινοβολίαν.

Ο Μητροπολίτης Πατάρων Μελέτιος είναι πραγματι μία μεγάλη Εκκλησιαστική και Εθνική προσωπικότης, ο οποίος αφήκε ανεξίτηλον την σφραγίδα της συνεπείας και της αφοσιώσεώς του εις το ιερόν καθήκον του, και δια τούτο άξιος να μιμήται από τους επιγενομένους.

Αιωνία η μνήμη αυτού.

Νέα Ιωνία, 26-11-1997

† Ο ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΤΑΡΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Στο παρόν πόνημα, δίκην τιμητικού μνημοσύνου, αναγνωρίζεται η υπηρεσία –αληθής διακονία– του εκλιπόντος «Αγίου Πατάρων», μακαριστού Κυρού Μελετίου [του Χρηστίδη], του Σπάρταλη Δεσπότη, ο οποίος τίμησε δια βίου την Εκκλησία και την Πολιτεία δια της μετριοφροσύνης του, πασίγνωστης αρετής, που συνόδευσε τον εθναρχεύσαντα και λευκανθέντα Ιεράρχη...

Έτσι, στους χαλεπούς καιρούς μας –από ποικιλώνυμα αίτια– είναι ανάγκη όπως επιχειρηθεί μικρή αναδρομή στο παρελθόν. Στη θύμηση της γεραράς Θεολογικής Σχολής της πευκόφυτης και θαλερής Χάλκης, στην οποία τον Σεπτέμβριο του 1897 ενεγράφη ως σπουδαστής, ύστερα από τη διεξαγωγή εισαγωγικών (ή κατατακτηρίων) εξετάσεων, όπου και αρίστευσε, ο εκ Σπάρτης της Πισιδίας [της Μικράς Ασίας] ορμώμενος Μελέτιος και, κατά κόσμον Δημήτριος Χρηστίδης (και πρώην Χατζη-αγάπογλου). Την περιλάλητη αυτή Σχολή –καύχημα του Ελληνισμού και τηλαυγή Φάρο της Ορθοδοξίας– διηύθυνε την εποχή εκείνη άνδρας επιβλητικός και μεγάλου κύρους ο εκ Καππαδο-

κίας αρχιμανδρίτης Γερμανός Γρηγοράς, τον οποίο πλαισίωνε πλειάδα εξαίρετων και φωτεινών καθηγητών.

Η ανωτέρω αναφερθείσα Σχολή, που ανέδειξε κατά το παρελθόν μεγάλους Ιεράρχες και λαμπρές φυσιογνωμίες της Ορθόδοξης Εκκλησίας, υπήρξε η Πνευματική «μητέρα» και «τροφός» για τον Μελέτιο Χρηστίδη, η οποία τον πότισε με τα νάματα τόσο της επιστήμης των «ιερών γραμμάτων», όσο και των εγκυκλοπαιδικών γνώσεων.

Από αυτήν απεφοίτησε έπειτα από έξι χρόνια «προλύτης» της Θεολογίας –το έτος 1903– και σ' αυτήν χειροτονήθηκε ιεροδιάκονος υπό του αείμνηστου Μητροπολίτη της Ιεράς Μητροπόλεως Ηρακλείας, Καλλιουπόλεως και Μαδύτου Ιερωνύμου, του Γοργία (1902-1910), ο οποίος και τον προσέλαβε στην επισκοπική του περιφέρεια ως «Αρχιδιάκονο».

Η ευδόκιμη στη θέση αυτή υπηρεσία του νεαρού κληρικού επισύρει την προσοχή του τότε Οικουμενικού Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ του Γ' (του μεγαλοπρεπούς), ο οποίος, αναζητώντας νέο στην ηλικία λευίτη τουρκομαθή, που να διεκρίνετο για τη θεολογική κατάρτιση και δραστηριότητά του, εκλέγει τον –μέχρι τότε– αρχιδιάκονο Μελέτιο Χρηστίδη και τον χειροτονεί πρεσβύτερο, χειροθετηθέντα σε αρχιμανδρίτη, τον οποίον και αποστέλλει ως Πατριαρχικό Έξαρχο στην παραθαλάσσια πόλη Μερσίνα (τουρκ. Μερσίν-Mersin) της Κιλικίας¹, που αριθμούσε άνω των εικοσι-πέντε χιλιάδων (25.000) κατοίκων διαφόρων εθνοτήτων και θρησκευμάτων και η οποία παρείχε ευρύ πεδίο δράσεως στον νεαρό ιερομόναχο.

Οι εθναρχικής φύσεως υπηρεσίες τις οποίες τότε προσέφερε ο Πατριαρχικός Έξαρχος Αρχιμανδρίτης Μελέτιος Χρηστίδης εκεί υπήρξαν από εθνικής και εκκλησιαστικής (ή θρησκευτικής) πλευράς πολύτιμες τόσο μάλλον καθό-

σον η πόλη αυτή της Κιλικίας προσήλκυε τις βλέψεις των Αραβοφώνων κληρικών ιθυνόντων του παλαίφατου Πατριαρχείου της Αντιοχείας. Ανάγκη, για την κατανόηση της λεπτότητας της αποστολής του Σπάρταλη κληρικού, υπό την ιδιότητα του Πατριαρχικού Εξάρχου, να λεχθεί ότι περί τα τέλη του ΙΘ' αιώνα και τις αρχές του λήξαντος εικοστού [αιώνα] την Ορθοδοξία τάραζε φοβερά το λεγόμενο Αντιοχειανό ζήτημα.

Η «Παλαιστινιακή Ένωση», γνωστή και διαβόητη προπαγανδιστική Οργάνωση, των δόλιων Ρώσων Πανσλαβιστών, που ειργάζετο παντοιοτρόπως για την πραγματοποίηση των σκοπών στους οποίους απέβλεπε επιδιώκοντας την κατάλυση των παλαίφατων ελληνικών Ορθόδοξων Πατριαρχείων, τα οποία θεωρούσε εμπόδια, στη Μέση Ανατολή, ήρchiσε προς επιτυχίαν αυτών να κολακεύει τις φυλετικές και συνάμα κοινωνικο-οικονομικο-πολιτιστικές αδυναμίες του αραβόφωνου στοιχείου υπό το πρόσχημα δήθεν της προαγωγής και ενισχύσεως αυτού. Επηκολούθησαν ως εκ τούτου αγώνες επικρατήσεως των Αραβοφώνων στα της διοικήσεως του –τρίτου τη τάξει– Πατριαρχείου της Αντιοχείας, που έδρευε (και εξακολουθεί να εδρεύει) στη Δαμασκό της Συρίας – και στο κλίμα αυτού – οι οποίοι απέληξαν με τον εξαναγκασμό σε παραίτηση του (τελευταίου) Έλληνα Πατριάρχη Σπυρίδωνος (1891-1897). Τον διαδέχθηκε ο Αραβόφωνος Μητροπολίτης Λαοδικείας (τουρκ. Λαντίκ/αραβ. Λατάκυα) Μελέτιος [ο Ντουμάνι], ο οποίος και πατριάρχευσε κατά το χρονικό διάστημα από 15 Απριλίου 1899 έως 8 Φεβρουαρίου 1906. Όμως, η εκλογή του δεν αναγνωρίσθηκε από τα υπόλοιπα Πατριαρχεία, επειδή χαρακτηρίσθηκε –ορθότατα– ως αντικανονική. Εντούτοις, ο Μελέτιος παρέμεινε στον πατριαρχικό θρόνο της Αντιοχείας μέχρι του θανάτου

του, που επεσυνέβη την 8η Φεβρουαρίου 1906. Τον διεδέχθη ο Γρηγόριος Δ' [ο Χαδδάδ (1906-1928)], ο οποίος πέτυχε όπως αναγνωρισθεί υπό των άλλων Πατριαρχείων το έτος 1907. Επιπλέον, επί των ημερών του, η Εκκλησία της Αντιοχείας προσλαμβάνει «αραβικό» χαρακτήρα... Επομένως, τη δικαιοδοσία τούτου επιζητούσαν οι Αραβόφωνοι Ορθόδοξοι να επεκτείνουν και στη Μερσίνα, στην οποία –από το έτος 1904 τοποθετήθεις– ο (τότε) Αρχιμανδρίτης Μελέτιος Χρηστίδης διεξήγαγε αγώνες, αφανείς, αλλά και σκληρούς για την προάσπιση του Μικρασιατικού Ελληνισμού και των απαραγράπτων δικαιωμάτων του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως στην Κιλικία. Πάντως, ύστερα από λίγα χρόνια, υποχρεώθηκε όπως εγκαταλείψει τη θέση αυτή, για να μεταβεί στη γενέτειρα Σπάρτη, λόγω της ασθένειας του θείου και προστάτη του ιερομονάχου (=Αρχιμανδρίτη) Μελετίου, όπου και αναλαμβάνει τη διεύθυνση των Σχολών της Ελληνο-ορθόδοξης Κοινότητας, κατορθώνοντας να ανυψώσει τα ελληνικά εκπαιδευτήρια σε επίσημη θέση. Μάλιστα, δίδαξε και στο Ημιγυμνάσιο της γενέθλιας πόλεώς του. Τον Δεκέμβριο του έτους 1910, ο τότε Μητροπολίτης Πισιδίας, «υπέρτιμος και Έξαρχος πάσης Λυκίας, Σίδης, Μυρέων, Ατταλείας και Μικράς Αντιοχείας», Γεράσιμος [ο Τανταλίδης], γόνος της μεγάλης Φαναριωτικής οικογένειας των Τανταλιδών², έχοντας ανάγκη βοηθού Επισκόπου στη διοίκηση της –όντως– μεγάλης εκκλησιαστικής επαρχίας του, αλλά και εξαιτίας της συνήθους διαμονής του στην Κωνσταντινούπολη ως μέλους της Ιεράς Πατριαρχικής Συνόδου της «Αγίας και Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας», προτείνει για τη θέση αυτή τον Αρχιμανδρίτη Μελέτιο Χρηστίδη, ο οποίος και εκλέγεται –την 4η Δεκεμβρίου 1910– υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνστα-

ντινουπόλεως Επίσκοπος της «πάλαι ποτέ διαλαμψάσης» Επισκοπής Πατάρων³ και χειροτονείται υπό του γέροντα Μητροπολίτη Πισιδίας, συνεπικουρούμενου και από τους –τότε– Συνοδικούς Μητροπολίτες Σωζοαγαθουπόλεως Δωροθέου και Προικοννήσου Σωφρονίου, την 19η Δεκεμβρίου 1910, στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου του Γαλατά.

Σύντομα, από την ανάρρησή του στο επισκοπικό αξίωμα, ο πολύπαθος αυτός Ιεράρχης, ο «Σπάρταλης» Πατάρων Μελέτιος θα προβεί στην πρώτη, αλλά και σπουδαιότερή του χειροτονία, περί το έτος 1913: Χειροτόνησε ιερέα (πρεσβύτερο) τον –ηλικίας τριάντα-εννέα ετών– [παπά-] Ιωακείμ Πεσματζόγλου (1874-†9 Ιανουαρίου 1965) σε εκείνες τις αντίξοες περιστάσεις του σκληρότατα χειμαζόμενου Μικρασιατικού Ελληνισμού. Παράλληλα, ορίσθηκε –και αυτό είναι το πλέον σημαντικό– «Αρχιερατικός Επίτροπος» με έδρα τη Σπάρτη Πισιδίας. Καθήκον μεγάλο και τιμητικό, αλλά και με τρομερές ευθύνες σ' εκείνους τους πολυτάραχους και χαλεπούς καιρούς...

Η αρχιερατική-ποιμαντορική πορεία του Πατάρων Μελετίου συνεχίζεται, πάντοτε, με επιτυχία. Βεβαίως, έχοντας την επισκοπική του έδρα –πού αλλού;– στην ιδιαίτερη πατρίδα του τη Σπάρτη [Πισιδίας], ενώ, ο ιεραρχικά Προϊστάμενός του Μητροπολίτης έδρευε στην Αττάλεια της Παμφυλίας.

Ο Πατάρων Μελέτιος, γεννήθηκε κατά το έτος 1880 (μάλλον) στη Σπάρτη της Πισιδίας και το κοσμικό του όνομα ήταν Δημήτριος Χρηστίδης (και πρώην Χατζη-Αγάπογλου). Σπούδασε στη γενέτειρά του, έχοντας διδάσκαλο τον Γρηγόριο Δημητριάδη. Απεφοίτησε από το εκεί «Ημιγυμνάσιο», το έτος 1897, και στη συνέχεια –χάρη στην οικονομική συνδρομή-βοήθεια του εκ μητρός θείου του (επίσης κληρικού)– του Αρχιμανδρίτη Μελετίου, του

γνωστού ως «παπα-Συμεών» ή Παπα-Συμεωνίδη, φοίτησε στην περισπούδαστη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, από όπου απεφοίτησε το έτος 1903...⁴

Όμως, η παραίτηση του επιχωρίου Μητροπολίτη –του Γερασίου [του Τανταλίδη]– από τον επισκοπικό θώκο της Ιεράς Μητροπόλεως Πισιδίας (πειθ)αναγκάζει και τον βοηθό του, τον Επίσκοπο Πατάρων Μελέτιο όπως αποχωρήσει από την υπηρεσία στην εν λόγω Ιερά Μητρόπολη, κατά την πολυετή διάρκεια της οποίας διακονήσας –τόσο ως Αρχιμανδρίτης, όσο και ως Επίσκοπος– επέδειξε σπάνια διοικητικά προσόντα, αφού διηύθυνε τα της Εκκλησιαστικής αυτής Επαρχίας λίαν ευδοκίμως, τακτοποιώντας με επιτυχία, αλλά και οξυδέρκεια τα ζητήματα που ανεφύοντο στις Κοινότητες–Ενορίες, ενώ, εκπροσωπώντας την Ελληνική Ομογένεια στο Νομαρχιακό Συμβούλιο μόνο (Τούρκους) φίλους απέκτησε.

Κατόπιν ολιγόχρονης Παραμονής στη «Βασιλίδα των Πόλεων» Κωνσταντινούπολη, τοποθετείται στην Ιερά Μητρόπολη Ηρακλείας και Ραιδεστού. Εκεί, ανατίθενται σ' αυτόν υπό του (τότε) Μητροπολίτη Γρηγορίου [του Καλλίδη] επισκοπικά καθήκοντα στην περιφέρεια της Μακράς Γέφυρας (τουρκ. Ουζούν Κιοπρού – Uzun Köprü) της Ανατολικής Θράκης, όπου προσέφερε ανυπολόγιστες υπηρεσίες –αληθώς πλούσιες– στην εθνική υπόθεση δια της αποστολής εκ μέρους του σημαντικών πληροφοριών προς το Εθνικό Κέντρο. Μάλιστα, κινδύνευσε να συλληφθεί και φυλακισθεί υπό των τουρκικών αρχών στην Αδριανούπολη (τουρκ. Εντιρνέ – Edirne) και, μόνο η ετοιμότητα του πνεύματος του –τότε– Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως Πολυκάρπου [του Βαρδάκη (1910-1922)], κατά τη σχετικώς διεξαχθείσα ανάκριση, έσωσε αυτόν...

Στη συνέχεια, από την Ανατολική Θράκη, περί το έτος

1919, αποστέλλεται υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως και πάλι στην Ιερά Μητρόπολη Πισιδίας. Τώρα, πλέον, εδρεύει στην Αττάλεια της Παμφυλίας, αλλά, όπου —πλην των Τούρκων— έχει να αντιπαλεύσει και κατά των «Χριστιανών» Ιταλών, οι οποίοι προσπαθούν να αναπτύξουν δράση κατά τη διείσδυσή τους στη Νοτιοδυτική (κυρίως) Μικρά Ασία...

Γενικά, η διαδοχή —εκ των πραγμάτων (de facto)— του Μητροπολίτη Γερασίμου, μετά την «Ανακωχή» του έτους 1919, καθώς και η ανάρρηση του Πατάρων Μελετίου στον επισκοπικό θρόνο της Πισιδίας υπήρξε σπουδαιότατη. Διότι συνέπεσε με την κρίσιμη εκείνη και καθολικά χαλεπή εποχή κατά την οποία ήρχισαν οι διωγμοί, οι εξορίες και οι λοιπές κακουχίες των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, που υφίσταντο τα πάνδεινα από τις κεμαλικές αρχές.

Την περίοδο εκείνη —και μετά τη 2α Μαΐου 1919— η Μικρά Ασία είχε χωρισθεί σε δύο «ζώνες». Σ' αυτήν που τελούσε υπό Ελληνική Διοίκηση, με έδρα τη Σμύρνη της Ιωνίας, καθώς και σε εκείνη που επικρατούσε ο Μουσταφά Κεμάλ, ο μετέπειτα Ατατούρκ.

Βεβαίως, ο πρώτιστος στόχος των Κεμαλικών Τούρκων ήσαν οι «επώνυμοι» Έλληνες. Δηλαδή, οι πρόκριτοι, οι προύχοντες και οι πνευματικοί ταγοί: Οι κληρικοί και οι εκπαιδευτικοί (καθηγητές και διδάσκαλοι). Δυστυχώς, τότε, οι πλείστοι από τους κατά τόπους Αρχιερείς που ποίμαιναν τις διάφορες εκκλησιαστικές επαρχίες της Μικράς Ασίας υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν όχι μόνο τις Έδρες, αλλά και τους πιστούς του πνευματικού τους ποιμνίου στην τύχη του, καταφεύγοντας στην ασφάλεια της υπό Διεθνή Έλεγχο τελούσας «Βασιλεύουσας» —Κωνσταντινουπόλεως— και τροφοδοτούμενοι υπό της Ελληνικής Αρμοστείας. Από τις φωτεινές εξαιρέσεις οι λαμπροί Επί-

σκοποι: Πατάρων Μελέτιος [ο Χρηστίδης], Ικονίου Προκόπιος [ο Λαζαρίδης (1911-1923)] και (μετ)έπειτα εθνομάρτυρας, καθώς και ο –τότε– Βοηθός του Μητροπολίτη Νεοκαισαρείας (τουρκ. Νικσάρ – Niksar) Πολυκάρπου, ο από Σεβαστείας Γερβάσιος [ο Σουμελίδης (1914-1934)] και μετέπειτα Γρεβενών (Φεβρουάριος 1934 - † 16 Απριλίου 1944), ο οποίος, είχε αποσυρθεί στα κτήματά του στην Κάβζα του Πόντου. Και, οι τρεις τους, αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τόσο τις Έδρες τους, όσο και το παντοειδώς χειμαζόμενο ποίμνιό τους στην «καθ' ημάς Ανατολή...!».

Ειδικά, ο Σπάρταλης «Άγιος Πατάρων» είχε πάμπολλες ευκαιρίες να διαφύγει διά θαλάσσης –χάρη στον λιμένα της Ατταλείας– στην Ελληνοκρατούμενη Σμύρνη, όπου έπνεε άνεμος. Ελευθερίας και όπου υφίστατο και το πρώτο Σωματείο των Σπαρταλήδων (που ζούσαν και εργάζοντο στην «Πρώτη Πόλη» της Μικράς Ασίας) και, το οποίο, συστεγάζετο με τον «Κυνηγετικό Σύλλογο» – κορυφαίο μέλος του οποίου υπήρξε ο κατόπιν Εθνομάρτυρας Γεώργιος («Γιωργάκης») Κλημάνογλου, ο οποίος, από κοινού με τον Νικόλαο Τσο(υ)ρουκτσόγλου –τον διευθυντή της γαλλόφωνης εφημερίδας της Σμύρνης «Απογευματινή»– ηύρε μαρτυρικό θάνατο, βαδίσας στα αιματοβαμμένα ίχνη του κατακρεουργηθέντος, από τα αιμοδιψή τουρκικά στίφη, Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσοστόμου [του Καλαφάτη (1867-†27 Αυγούστου 1922)] και κορυφαίου Εθνομάρτυρα. Όμως, παρά τις παραινέσεις των αφθονούντων, ισχυρών και μη, φίλων του (Ελλήνων και Τούρκων) εκείνος ο λαμπερός καθ' όλα και πολίος Ιεράρχης θα αρνηθεί πεισματικά να πράξει κάτι τέτοιο και συνέχισε να παραμένει σθεναρός προστάτης των «Χριστιανών» του, ως ακριβής τηρητής της ευαγγελικής εντολής, ότι ο «καλός

ποιμένας οφείλει να θυσιάσει την ψυχή του υπέρ του ποιμνίου του...». Πάντως, αυτή του η στάση επρόκειτο να του στοιχίσει πανάκριβα...

Οι αγώνες του «Σπάρταλη Δεσπότη» στην επισκοπική του περιφέρεια αποκτούν δραματική ένταση, έως ότου τελικά ελήφθη η απόφαση της εξορίας αυτού υπό των τουρκικών αρχών. Τοιουτοτρόπως, εξορίσθηκε –ως πρώτος και καλύτερος στόχος– τον Ιανουάριο του έτους 1921, για να φθάσει –πεζοπορώντας (συνήθως!)– στο απώτατο εσωτερικό της μαρτυρικής Μικρασιατικής Γης, όπου απεστάλη με άλλους εκτοπισθέντες Ομογενείς στα αφιλόξενα βάθη της «καθ' ημάς Ανατολής», της Ανατολίας (Anatolia) των Δυτικο-Ευρωπαίων, αλλά και της «Ανατολής (τουρκ. Αναντολού – Anadolu)» των Οθωμανών Τούρκων, μέχρι τη Μαλάτεια (τουρκ. Μαλάτσα – Malatya) –την Μελιτηνή των αρχαίων Ελλήνων– και, εν τέλει, στη Θεοδοσιούπολη (τουρκ. Ερζερούμ/Ερζουρούμ – Erzurum/Erzurum και αρμεν. Καρίν) της ιστορικής «Μεγάλης» Αρμενίας.

Η διαδρομή του ασκητικού και «Βυζαντινού στην όψη» Σπάρταλη Δεσπότη, του μακαριστού Κυρού Μελετίου, υπήρξε πλήρως οδυνηρή και κοπιώδης, αφού υπέστη τα πάνδεινα στο δριμύ ψύχος του ανατολικο-μικρασιατικού χειμώνα. Βαδίζοντας, κυρίως, πεζός⁵ και –μερικές φορές– ιππεύοντας ζώο, αλλά και υπό τη συνοδεία δύο Τούρκων εφίππων χωροφυλάκων [επειδή ήταν Επίσκοπος...], καθώς και ζώντας υπό το διαρκές μαρτύριο της δίψας και της πείνας⁶. Για διανυκτέρευση-κατάκλιση όπου έφθανε κοιμάτο είτε σε καλύβα είτε σε σταύλο ή σε πανδοχείο (= χάνι). Χρησιμοποιούσε ως κλινοσκεπάσματα ο,τιδήποτε εύρισκε και θεωρούσε ευτύχημα εάν εύρισκε τρίχινο τσουβάλι για ζεστασιά. Και, όμως, ο «Άγιος Πατάρων», μόλις

έφθανε σε κάποιον νέο τόπο και –παρ’ όλην την κόπωσή του– τελούσε τη θεία λειτουργία ανελλιπώς (!) προς χάριν, αλλά και ψυχική ανακούφιση των συνεξορίστων του.

Οπωσδήποτε, ο Σπάρταλης Δεσπότης, καθ’ όλην τη διάρκεια της αρχιερατικής του θητείας και διακονίας και όχι μόνο στην Εκκλησιαστική Επαρχία της Πισιδίας, πολλά προσέφερε στις εκεί Κοινότητες του υποδούλου Μικρασιατικού Ελληνισμού. Άλλωστε, υπήρξε αρκούντως θαρραλέος και «Ελληνόψυχος», ενώ, πολλά κοινοτικά ζητήματα που χρόνιζαν παρά τις τουρκικές αρχές επέτυχε να τα επιλύσει ικανοποιητικά και –πάντοτε– προς όφελος των Ελληνικών Κοινοτήτων. Επιπλέον, αναπτύσσοντας πλουσιότατη εθναρχική (δηλαδή, εθνική και εκκλησιαστική ή θρησκευτική) δραστηριότητα, κατέστη «κάρφος οφθαλμών». Γι’ αυτό, κατεδιώχθη –ευκαιρίας δοθείσης– και κατεδικάσθη δις εις θάνατον δι’ απαγχονισμού υπό του διαβόητου τουρκικού «Δικαστηρίου της Ανεξαρτησίας (τουρκ. Ιστικλάλ Μαχκεμεσί – Istiklâl Mahkemesi)», που είχε την έδρα του στην πόλη Αμάσεια του Πόντου.

Περαιτέρω, κατά τον εγκλωβισμό των Μικρασιατών Ελλήνων, κατοίκων του εσωτερικού της Μικράς Ασίας, ο Πατάρων Μελέτιος ανεκλήθη από την εξορία και οδηγήθηκε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας. Εκεί, όμως, εστάθη⁷ ομού με τους συνεπισκόπους του Ικονίου Προκόπιο και Σεβαστείας Γερβάσιο –«πρόμαχος» έναντι των προδοτικών– αντεθνικών προσπαθειών του απαίσιου μνήμης μωροφιλόδοξου αρνησιπάτριδος και «ρασοφόρου αγύρτη» παπα-Ευθύμ [= Ευθυμίου Καραχισαρίογλου ή Καραχισαρίδη († Ιανουάριος 1972)]⁸ για τη σύσταση «Τουρκοορθόδοξης (sic!)» πατριαρχικής Εκκλησίας, αρνούμενος σθεναρά να υποκύψει στις πιέσεις των Τούρκων, που επεδίωκαν να προωθήσουν το μίσθαρνο αυτό όργανό τους

με απώτερο στόχο την εκρίζωση και εκδίωξη του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως...

Υπόδειγμα θρησκευτικότητας, αρετής και εργασίας λαμπρός αλλά πιστός στις παραδόσεις και τις υποθήκες της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, της οποίας κατέστη πτυχιούχος, υποστήριξε παντού και πάντοτε τόσο την Ορθοδοξία, όσο και τον [Μικρασιατικό] Ελληνισμό όχι μόνο όσο μπορούσε, αλλά, πολλές φορές και διακινδυνεύοντας και «την ψυχήν αυτού υπέρ των προβάτων τιθέμενος».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. (τουρκ. Ιτσέλ - Icel και αρμεν. Γκιλιγκιά)... Γενικά, στο «Βιλαέτι(ο) της Κιλικίας» που απετελείτο από τέσσερα (4) «Σαντζάκια», –με πρωτεύουσα τα Άδανα– επί συνολικού πληθυσμού 422.810 κατοίκων, οι Έλληνες συμποσούντο σε 128.000 (30,20%) ψυχές, έναντι 87.000 (20,50%) Αρμενίων –όλων των δογμάτων– 41.011 (9,70%) τουρκογενών Οθωμανών και 166.799 (39,60%) Αραβοφώνων Ορθοδόξων Χριστιανών και Μωάμεθανών...
2. Και ανεψιός του ποιητή (της «Φαναριωτικής Σχολής») Ηλία Τανταλίδη, που απεκαλείτο «το τυφλό αηδόνι του Βοσπόρου...».
3. Πρόκειται περί σημαντικότητας παράλιας και εμπορικής πόλεως της Λυκίας –στη Νότια Μικρά Ασία– που έκειτο, σε απόσταση πέντε χιλιομέτρων, ανατολικά των εκβολών του ποταμού Ξάνθου, της οποίας ιδρυτής εθεωρείτο ο γυιός του θεού Απόλλωνος Πάταρος. Γι' αυτό και ελατρεύετο σ' αυτήν, προς τιμήν του πατέρα του ιδρυτή της, ο αποκαλούμενος «Παταρεύς Απόλλων», του οποίου και μαντείο λειτουργούσε (αλλά μόνο κατά την περίοδο του χειμώνα) εκεί, το οποίο εθεωρείτο ισάξιο προς αυτό των Δελφών. Η πόλη των Πατάρων ήρμασε κατά τον 5ο π.Χ. αιώνα. Αργότερα, κατά τους ελληνοισλαμικούς χρόνους διεδραμάτισε σπουδαίο ρόλο, κυρίως κατά τη διάρκεια των πολέμων των «Διαδόχων (ή Επιγόνων)» του Αλεξάνδρου του Μεγάλου. Επιπλέον τα Πάταρα υπήρξαν και πρωτεύουσα της Λυκίας, περιοχής της Μικράς Ασίας μεταξύ Καρίας, Παμφυλίας και Πισιδίας. Στην Ιστορία –κατά την εμφάνιση και επικράτηση του Χριστιανισμού– είναι τα Πάταρα γνωστά και από την επίσκεψη αυτών υπό του «Αποστόλου των Εθνών» Παύλου («Πράξεις των Αποστόλων» Κεφ. Κ' και ΚΑ'), όταν επέστρεφε από την Γ' περιοδεία του, πέρασε από την Μίλητο και από εκεί έφθασε στις νήσους Κω και Ρόδο, ενώ, στη συνέχεια μετέβη στην πόλη των Πατάρων (τη γενέτειρα του Αγίου Νικολάου του Θαυματουργού), όπου επεβιβάσθη άλλου πλοίου που απέπλεε στη Φοινίκη και μετέβη στην Τύρο και τα Ιεροσόλυμα.

4. Ο πατέρας του «Αγίου Πατέρα» υπήρξε ράπτης. Όμως, ο πάππος του υπήρξε ιερέας, όπως και ο θεός του, ο πολύ γνωστός (στους Σπαρταλήδες κυρίως) για την παιδεία του, ιερομόναχος Μελέτιος...
5. Και, μάλιστα, ξυπόλητος (έχοντας τα υποδήματά του δεμένα με τα κορδόνια τους και περασμένα περίξ του λαιμού του)...! Ο διατέλεσας –επί μία συναπτή εικοσαετία– Πρόεδρος της «Ενώσεως Σπάρτης [Πισιδίας] Μικράς Ασίας» αείμνηστος Κοσμάς Νικ. Νικολαΐδης (και πρώην Χατόγλου) αρκετές φορές και, με ιδιαζόντως γλαφυρό ύφος ομίλησε από του βήματος του Συλλόγου περί των περιπετειών του Σπάρταλη Δεσπότη στην εξορία...
6. Καθ' όλην την απόσταση έως τον Ευφράτη ποταμό... Οι συνεξόριστοι άνδρες δεν ήσαν μόνο από την Σπάρτη, αλλά και από άλλες περιοχές. Τελικά, οδοιπορώντας πεζοί αφίχθησαν στην Άμιδα (τουρκ. Ντιαρμπεκίρ - Diyarbekir και συρ. Αμίντ) των αρχαίων Ελλήνων. Εκεί, εξηναγκάσθησαν να ζήσουν κάτω από τις χειρότερες συνθήκες και εκτελώντας βαρύτερες και επικίνδυνες εργασίες (κατασκευή δρόμων κ.ά.), υποσιτιζόμενοι και μαστιζόμενοι από επιδημικές ασθένειες, όπως ο εξανθηματικός τύφος. Κατ' αυτόν τον τρόπο και, δίχην «λευκού θανάτου» εξολοθρεύθηκε ο μισός και πλέον αριθμός των εξορίστων ανδρών που είχαν ενταχθεί στα διαβόητα και απαίσιας μνήμης «τάγματα εργασίας» (τουρκ. αμελέ ταμπουρού - amele tamburu)...
7. Και, για την ακρίβεια, στο Ορφανοτροφείο [Αρρένων] του Ζιντζή-Ντερέ (των Φλαβιανών) της Καππαδοκίας, όπου και εγκατεβίωσε μαζί με τον από Σεβαστείας Γερβάσιο, αλλά και υπο συνθήκες πλήρους ένδειας...
8. Ο οποίος, ήταν έγγαμος ιερέας και κατήγετο από την περιοχή των Μεταλλείων του Ταύρου (τουρκ. Άκ-Νταγ-Μαντέν - Ak-Dag Maden). Προ του θανάτου του, ζήτησε επίσημα συγγνώμη από τον τότε Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως μακαριστό Κυρό Αθηνάγώρα!..

ΜΕΡΟΣ Β'

Ο ΠΑΤΑΡΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ... ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΟΨΕΩΣ

Κεφάλαιο 1ο (1923) 1924-1939

*«Το πνεύμα όπου θέλει πνεί,
και την φωνήν αυτού ακούεις,
αλλ' ουκ οίδας πόθεν έρχεται
και που υπάγει...»*

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ', 8

Μετά την παντελώς άδικη «Ανταλλαγή των πληθυσμών», που επέβαλαν οι Τούρκοι δια της συνθήκης της Λωζάνης [της Ελβετίας] του έτους 1923, αφέθη, ο Πατάρων Μελέτιος όπως επιστρέψει από την εξορία. Έτσι, τον Σεπτέμβριο του 1924, απεστάλη ατμοπλοϊκώς στον Πειραιά, ρακένδυτος, ανέστιος, πέννης και μη έχων «που την κεφαλήν κλίνει». Ηύρε την εκ πατρός οικογένειά του στους «Ποδαράδες» –την μετέπειτα (παντελώς αδόκιμα) ονομασθείσα Νέα Ιωνία– της Αττικής, όπου και εγκατεστάθη σε ένα οίκημα που του παρέχώρησε το Υπουργείο Κοινωνικής Προνοίας.

Γνησίως αγία και βιβλική, καθώς και επιβλητική μορφή αναχωρητή και ασκητή των πρωτοχριστιανικών χρόνων, αλλά και αγωνιστή, ο Πατάρων Μελέτιος –ο «έσχατος των Βυζαντινών (κατά τον μεγαλουργό πνευματικό άνθρωπο Φώτη Κόντογλου)»– έζησε εφ' όρου βίου πένης, αλλά κράτησε –όσο ελάχιστοι– υψηλά την τιμή του επισκοπικού του αξιώματος. Επειδή προτίμησε, μολονότι του προσεφέρθη επισκοπική επαρχία όπως την ποιμάνει, να ζήσει ανάμεσα στους Μικρασιάτες πρόσφυγες, ώστε να δυνηθεί να επουλώσει τα ψυχικά τραύματα που προξένησαν πολυετείς περιπέτειες, κακουχίες και εξορίες, καθώς και να παράσχει όσο ηδύνατο τις υπηρεσίες του ως πνευματικός πατέρας («ποιμένας») και ταγός, αλλά και την ηθική ενίσχυση προς τους [Μικρασιάτες (πρωτίστως)] συμπατριώτες του.

Ευεργετική από όλους –Μικρασιατές και μη– ομολογείται η διαμονή του μακαριστού Πατάρων Μελετίου στους «Ποδαράδες (=Νέα Ιωνία)», όπου ανετέθησαν σ' αυτόν καθήκοντα «Αρχιεπισκοπικού Επιτρόπου». Υποστηρικτής ένθερμος κάθε ευγενούς προσπάθειας, εργάτης πνευματικός ακάματος, έσπειρε άφθονα τον σπόρο της ευσέβειας και του πατριωτισμού νουθετώντας, κηρύσσοντας –από άμβωνος (συνήθως)– και διδάσκοντας. Πρώτος σε κάθε εκδήλωση εθνικού, θρησκευτικού ή μορφωτικού σκοπού, αλλά και πρόθυμος εν παντί τόπω, τρόπω και χρόνω να ενισχύσει, να βοηθήσει, αλλά και να ενεργήσει για το καλό της «Μικρασιατουπόλεως» Νέας Ιωνίας και του κοινωνικού συνόλου...

«Ποδαράδες...». Εδώ, σ' αυτήν την περιοχή θα ριζώσουν –από τον Ιανουάριο του (έτους) 1923– οι εκατοντάδες οικογένειες των, κυριολεκτικά, караβοτσακισμένων προσφύγων από τη Σπάρτη Πισιδίας της Μικράς Ασίας με επικεφαλής τον έτερο πνευματικό τους ηγέτη, τον σεβάσμιο πρεσβύτερ παπα-Ιωακείμ Πεσματζόγλου και ιδρυ-

τή της υπό ανέγερση πόλεως. Έπειτα από λίγους μήνες, στη νότια πλευρά του –κατόπιν καθεδρικού– ναού των Αγίων Αναργύρων, Κοσμά και Δαμιανού, τότε ξύλινο παράπηγμα, ο ξακουστός «Μαύρος Καβαλλάρης», ο θρυλικός και γενναίος στρατηγός Νικόλαος Πλαστήρας, καθώς και πρόεδρος της Επαναστατικής Κυβερνήσεως, θα θέσει επίσημα τον θεμέλιο λίθο της νέας «προσφυγουπόλεως». Μάλιστα, επί της πέτρας αυτής χαράχθηκε η ονομασία «ΝΕΑ ΠΙΣΙΔΙΑ»¹ 27 Ιουνίου 1923. Στην τελετή της ονομασίας, κατά την οποία παρέστη ολόκληρος ο πληθυσμός της υπό ανέγερσιν πόλεως, παρίσταντο –πλην του παπα-Ιωακείμ (ως ιδρυτή)– ο τότε πρωθυπουργός Στυλιανός Γονατάς, ο υπουργός της Κοινωνικής Προνοίας Κωνσταντίνος Δοξιάδης, καθώς και ο θερμός φιλέλληνας, ο γερμανο-εβραϊκής καταγωγής, Αμερικανός πρεσβευτής Ερρίκος Μοργκεντάου (Henry Morgenthau).

Στη συνέχεια και, ως συνέπεια της συνθήκης της Λωζάννης (1923), που έθεσε την «ταφόπετρα» του Μικρασιατικού Ελληνισμού, πλήρως εξαθλιωμένοι πρόσφυγες –αληθώς ψυχικά ράκη– από διάφορες περιοχές της αλήστου Μικράς Ασίας, και της Ανατολικής Θράκης συρρέουν συνεχώς στο νεοϊδρυθέν αλλά αστικό κέντρο: Από την Ινέπολη, την Κασταμονή και τη Σαφράμπολη του Καππαδοκικού Πόντου. Από την Καισάρεια και τη Νεάπολη της Καππαδοκίας, από το Ικόνιο και τη Σίλλη της Λυκαονίας. Από την Αττάλεια και την Αλάγια της Παμφυλίας, από τη Σμύρνη κ.ά. μέρη της Ιωνίας και της Αιολίδος (όπως Βουρλά, Αλάτσατα, Κυδωνίες κ.λπ.), καθώς και από την Κωνσταντινούπολη, τη «Βασιλίδα των Πόλεων». Φυσικά όπως ήταν επόμενο, η σύνθεση του πληθυσμού έπαυσε πλέον να είναι ακραιφνώς πισιδική. Τότε, παντελώς άδικα, μετονομάσθηκε το καινούργιο προσφυγικό άστυ από

«Νέα Πισιδία» σε «Νέα Ιωνία», που, το έτος 1934, θα ανακηρυχθεί σε ανεξάρτητο Δήμο...

Κατά την πρώτη χρονιά της εγκαταστάσεώς τους στους «Ποδαράδες», οι εκ Μικράς Ασίας πρόσφυγες συνωστίζονται μέσα σε αντίσκηνα, αλλά και (ξύλινα) παραπήγματα, γύρω από το –επίσης– ξύλινο παράπηγμα του Ιερού Ναού των Αγίων Αναργύρων, της μετέπειτα μητροπολιτικής εκκλησίας της πόλεως αυτής. Οι συνθήκες διαβιώσεώς τους υπήρξαν κατά πολύ χειρότερες και από αυτών των ζώων. Η έλλειψη νερού είναι τρομερή. Καθ' όσον, υπάρχει μόνο μία πηγή εκεί όπου σήμερα λειτουργεί ο σταθμός των ΗΣΑΠ στην Ινέπολη («Πευκάκια»). Επίσης, υφίστανται δύο ή τρεις δημόσιες βρύσες. Βεβαίως, περί αποχετεύσεως ουδείς λόγος... Οπότε, οι δυστυχείς κάτοικοι αναγκάζονται να εκπληρώνουν τις βιολογικές τους ανάγκες σε πρόχειρα υπαίθρια αφοδευτήρια. Το καλοκαίρι τα ζωΰφια (κουνούπια και μύγες), λόγω των λιμναζόντων υδάτων στους δρόμους, κάνουν την κατάσταση απελπιστική. Έτσι, τόσο η ελονοσία, όσο και ο εξανθηματικός τύφος αποτελούσαν τη μάστιγα της τραγικής εκείνης εποχής. Άλλωστε, δεν υφίσταντο ούτε οι στοιχειώδεις υγειονομικές υπηρεσίες. Ο φωτισμός ανύπαρκτος, αλλά και η συγκοινωνία με την Αθήνα ήταν στην πράξη ανύπαρκτη, εξαιτίας των άθλιων δρόμων που ήσαν γεμάτοι επικίνδυνες λακκούβες και στάσιμα νερά. Τέλος, οι αρχές, οι οποίες ήσαν επανδρωμένες από γηγενείς –κατά αποκλειστικότητα– έτρεφαν αισθήματα πλήρους αδιαφορίας για τους μικρασιατικής προελεύσεως κατοίκους.

Τοιουτοτρόπως, οι Μικρασιάτες Έλληνες, δυστυχείς πρόσφυγες πλέον, συνεχίζουν να παραμένουν συσπειρωμένοι –αρχικά– γύρω από τον πνευματικό τους ηγέτη, τον αοίδιμο Σπάρταλη πρωτοπρεσβύτερο παπα-Ιωακείμ Πεσματζό-

γλου και τελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα με τη γνωστή (μικρασιατική) τάξη και ευλάβεια στο ξύλινο παράπηγμα-ναό των Αγίων Αναργύρων. Επιπλέον, το φθινόπωρο του έτους 1924, επιστρέφει από την εξορία του στα βάθη της Μικράς Ασίας ο, επίσης Σπάρταλης, Επίσκοπος Πατάρων, μακαριστός Μελέτιος [ο Χρηστίδης], ο οποίος και θα παραμείνει στη Ν. Ιωνία μέχρι τον θάνατό του (†20 Ιουλίου 1967), αφού κατέστη, στην πράξη, ο αδιαφιλονίκητος πνευματικός ταγός όλων των κατοίκων αυτής –Μικρασιατών και μη– δεσπόζοντας, δια της σεβάσμιας, ιερατικής μορφής, καθώς και της αυστηρής και ασκητικής παρουσίας του, ως ο «έσχατος των Βυζαντινών...».

Την 10η Ιουνίου του έτους 1928 ετέθησαν τα θεμέλια του κατόπιν Καθεδρικού Ιερού Ναού των Αγίων Αναργύρων Ν. Ιωνίας Αττικής. Η τελετή της θεμελιώσεως έλαβε χώρα με εξαιρετική λαμπρότητα. Καθ' όσον, ήσαν παρόντες ο –λίγο μετά– πρωθυπουργός της χώρας Ελευθέριος Βενιζέλος, ο μακαριότατος Μητροπολίτης Αθηνών Χρυσόστομος Α'[ο Παπαδόπουλος († 1938)]², ο –τότε– Δήμαρχος Αθηναίων Σπύρος Πάτσης, ο πρόεδρος της «Εταιρείας Αποκαταστάσεως Προσφύγων» Χιλλ (Hill), καθώς και τα πρώτης τάξεως στελέχη του κόμματος των Φιλελευθέρων Αλέξανδρος Παπαναστασίου, Θεμιστοκλής Σοφούλης, Τσιμπιδάρος και Μπακάλ(μ)πασης, καθώς και πολλοί βουλευτές.

Μάλιστα, ο μεγαλουργός Ελευθέριος Βενιζέλος, ο δημιουργός της «Ελλάδος των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών»³, απηύθυνε λόγο προς το μικρασιατικό κοινό –που ήταν παρόν– από τον εξώστη του 1ου Δημοτικού Σχολείου Νέας Ιωνίας και, φυσικά, αποθεώθηκε⁴.

Περαιτέρω, επί της μαρμάρινης πλάκας αναφέρονται τα ακόλουθα: «Επί Προέδρου [της] Δημοκρατίας ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτου, επί μακαριωτάτου Μητροπολί-

του Αθηνών Χρυσοστόμου, επί Δημάρχου Αθηναίων Σπ. Πάτση και επί επιτρόπων: Φ. Καχραμάνου⁵, Γ. Γαβριήλογλου, Π. Καχραμάνογλου, Ι. Χρηστίδου κατετέθη ο θεμέλιος λίθος του Ιερού Ναού των Αγίων Αναργύρων την 10 Ιουνίου 1928».

Πάντως, τα θυρανοίξια (= εγκαίνια) του ως άνω Ιερού Ναού έγιναν την 25η Νοεμβρίου του έτους 1933, ανήμερα της εορτής της Αγίας Αικατερίνης υπό του “Αγίου Πατάρων”.

Αργότερα, βεβαίως και, έως το έτος 1930, θεμελιώνονται και άλλες εκκλησίες στη Νέα Ιωνία όπως: Ο Ιερός Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη συνοικία της Ινεπόλεως (στη θέση «Πευκάκια»), ο Ιερός Ναός του Αγίου Γεωργίου⁶ στην συνοικία της Ελευθερουπόλεως, ο Ιερός Ναός του Πρωτομάρτυρος και Αγίου Στεφάνου στη συνοικία της Σαφραμπόλεως, ο Ιερός Ναός του Αγίου Ευσταθίου στη συνοικία της Νεαπόλεως, ο Ιερός Ναός της Αγίας Αναστασίας στην περιοχή του Περισού, καθώς και ο Ιερός Ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στην περιοχή της Νέας Ιωνίας, όπου βρίσκεται –σήμερα– και το Επισκοπείο⁷ της πόλεως. Οπωσδήποτε, η βαθύτατη θρησκευτική προσήλωση και η μεγάλη ευσέβεια που αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα των εκ Μικράς Ασίας Ελλήνων, υπήρξαν και η μοναδική παρήγορη πνοή στις όντως πανάθλιες συνθήκες διαβιώσεως αυτών και τις οποίες αντιμετωπίζουν με φοβερή στωικότητα, αλλά και φρόνηση, καθώς και με (ιδιάζον) πείσμα. Όμως, η ανάμνηση των «αλησμόνητων πατρίδων» τους χαράζεται κρυστάλλινη μέσω των ονομάτων των οδών, αλλά και των συνοικιών (ή συνοικισμών) της νέας τους «πατρίδας...».

Τέλος, μεσούντος τους έτους 1928, ο πληθυσμός της “προσφυγούπολεως” Νέας Ιωνίας δεν πρέπει να ξεπερνούσε τις δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) κατοίκων. Πάντως,

εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη «σκηνίτες» στην είσοδο της πόλεως...!

Το πρώτο σωματείο που ιδρύεται στην –ακόμη– “μικρασιατούπολη” της Νέας Ιωνίας είναι αυτό των Σπαρταλήδων, οι οποίοι αριθμούν περί τις επτά χιλιάδες (7.000) ψυχών, συμπεριλαμβανομένων και των Πισιδών από το “Νησί [της λίμνης Εγυρδίρ]” και το Πολυδώριο/Μπουρντούρι. Στην αρχή, φέρει την επωνυμία “Σύλλογος Σπαρταλήδων” και –σύμφωνα με τα καταστατικό του– έχει ιστορικούς και φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Στα χρόνια που θα ακολουθήσουν έως την έκρηξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, στη δεκαετία του 1930, σημειώνονται σπουδαίες εξελίξεις στην «Προσφυγούπολη» της Νέας Ιωνίας. Περί τις αρχές του έτους 1934 η Νέα Ιωνία κατέστη ανεξάρτητος Δήμος.

Μάλιστα, οι πρώτες δημοτικές εκλογές διεξήχθησαν την 11η Φεβρουαρίου 1934. Τότε, εξελέγη πρώτος δήμαρχος ο Γ. Φελέκης. Επίσης, η συγκοινωνία με την Αθήνα πυκνώνει αρκετά.

Το έτος 1935, κάνει την εμφάνισή του ο λαϊκός –τότε– θεολόγος Τιμόθεος Ματθαϊάκης, ζητεί και λαμβάνει την επισκοπική ευλογία και άδεια του «Αγίου Πατάρων» όπως κηρύσσει στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στη συνοικία της Ινεπόλεως. Πρόκειται περί του μετέπειτα, από Μαρωνείας, και (τώρα) κεκοιμημένου [πρώτου] Μητροπολίτη Ν. Ιωνίας, Ν. Φιλαδελφείας, Ηρακλείου και Χαλκηδόνος.

Ο ποικιλώνυμος βίος των εκ Μικράς Ασίας προσφύγων στη Νέα Ιωνία συνεχίζεται. Έτσι, μεταξύ των ετών 1930 και 1936 –έως τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου του Ιωάννη Μεταξά– θα υφίστανται μόνο δύο (2) πνευματικά-φιλανθρωπικά σωματεία: Η «Ένωση Σπαρταλήδων» και η

«Ένωση Ινεπολιτών-Κασταμονιτών», που θα κατορθώσουν να διασωθούν από τη διάλυση και να επιβιώσουν καθ' όλην τη διάρκεια του αυταρχικού καθεστώτος

Κεφάλαιο 2ο: 1940-1959

Την 28 Οκτωβρίου του 1940, η φασιστική Ιταλία κηρύσσει τον πόλεμο κατά της Ελλάδος, η οποία εισέρχεται –και αυτή– με τη σειρά της στη δίνη και στη λαίλαπα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1 Σεπτεμβρίου 1939 - 8 Μαΐου 1945), που, ήδη βρίσκεται στην εξέλιξή του. Έτσι, το Έπος του «Σαράντα ('40)» αποτελεί το άμεσο αποτέλεσμα της βαθύτατης αισθήσεως της αξιοπρέπειας και της τιμής του Ελληνικού Έθνους, των οσίων και των ιερών της εθνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Ελληνισμού...

Όμως και, ο Πατάρων Μελέτιος, πάλι, δεν μένει ήσυχος και εκτός δράσεως. Μάλιστα, τον Φεβρουάριο του έτους 1941 –κατά τη διάρκεια του επικού Ελληνο-Ιταλικού Πολέμου– καλείται (κυριολεκτικά «επιστρατεύεται...») και αποστέλλεται κατεπειγόντως υπό της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος και, επί αρχιεπισκοπίας του Αθηνών Χρυσάνθου [του Φιλιππίδη (Μαρώνεια Θράκης 1880 - Αθήναι † 28 Σεπτεμβρίου 1949)], του από Τραπεζούντος (Πόντου της Μικράς Ασίας) ως «Αποκρισάριος» αυτής στην ακριτική και συνάμα νευραλγική Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως και της οποίας ο εν ενεργεία Μητροπολίτης –παλαιός Μακεδονομάχος– λόγω «ασθένειας (...)» παρέμενε στην ασφαλή Αθήνα, εγκαταλείψας το ποίμνιό του. Και, όντως, ο Σπάρταλης Δεσπότης μεταβαίνει στην επίκαιρη αυτή –εξαιτίας των πολεμικών γεγονότων–

θέση, στην οποία θα παραμείνει και μετά την εισβολή των Γερμανών (6 Απριλίου 1941) και των πιστών τους συμμάχων Βουλγάρων «των υαίνων της Χερσονήσου του Αίμου».

Όμως, οι «νέοι αυθέντες» της περιοχής του Έβρου –οι Βούλγαροι– θα τον απελάσουν, ύστερα από την παρέλευση τεσσάρων μηνών, βιαίως επειδή ο Πατάρων Μελέτιος, ως πρόμαχος του ελληνισμού, αποτελούσε εμπόδιο για τα δόλια και σκοτεινά τους σχέδια. Οπότε, ο «Άγιος Πατάρων» εξηναγκάσθη να επανακάμψει στην έδρα του, την τόσο προσφιλή του Νέα Ιωνία, για να συνεχίσει την υπηρεσία του σ' αυτήν, με την ίδια πάντοτε ταπεινοφροσύνη και (βυζαντινή) ασκητικότητα, μακριά από τον θόρυβο και τις κοσμικές επιδείξεις, ακολουθώντας τη γραμμή που χάραξε στη ζωή του, ευπρόσιτος στη σεμνότητα, ιεροπρεπής όπως και οι Βυζαντινοί, των πατρίων παραδόσεων αυστηρός τηρητής και της Ορθόδοξης εκκλησιαστικής καταστάσεως, αλλά και τάξεως ένθερμος ζηλωτής, ακάματος και μεγαλοπρεπής κατά την τέλεση των ποικίλων ιεροτελεστιών, τις οποίες –ανελλιπώς– παρακολουθεί, εφαρμόζοντας (= χοροστατώντας) κατά τη διάρκεια αυτών πιστά το τυπικό της τάξεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως...

Ο «μαύρος» Απρίλιος του έτους 1941 σηματοδοτεί τη συντριπτική υπεροχή του Άξονα [Ρώμης-Βερολίνου] και η Μεγάλη Παρασκευή της 27ης Απριλίου (1941) οδηγεί την Ελλάδα στον «Άδη», δια της υποδουλώσεως και της ενάρξεως της τριπλής «Κατοχής», η οποία, θα οδηγήσει στη γένεση και τη μεγαλουργία της Εθνικής Αντιστάσεως (1941-1944), αλλά συνάμα και στο απύθμενο έρεβος του Εμφύλιου Διχασμού (3 Δεκεμβρίου 1944 - 15 Ιανουαρίου 1945 και Απρίλιος 1946 - Αύγουστος 1949). Πάντως, τα

–ραγδαία– επακολουθήσαντα γεγονότα, μόνο δεινά και συμφορές θα συσσωρεύσουν στο ήδη εξαντλημένο, πληγωμένο και αδύναμο ελληνικό έθνος.

Στους σκοτεινούς και χαλεπούς αυτούς χρόνους, η Νέα Ιωνία, καθίσταται το «θέατρο» του οποίου τη σκηνή διεδραματίσθηκαν εφιαλτικές καταστάσεις. Παράλληλα, η ανθρωποκτόνος πείνα και η «μαύρη αγορά» θερίζει.

Και, όμως, μέσα σ' αυτό το βαθύ σκοτάδι της απάνθρωπης Κατοχής στην «Ελληνική Πολιτεία», υπάρχει κάποιο –έστω και λίγο– φως. Πρόκειται περί της σπουδαίας κοινωνικής δράσεως που επέδειξε τόσο ο Πατάρων Μελέτιος, ο οποίος, πρωτοστατούσε στη διοργάνωση (λαϊκών) συσσιτίων, καθώς και εράνων υπέρ των λιμοκτονουσών λαϊκών τάξεων, όσο και τα δύο μεγάλα –και μοναδικά– μικρασιατικά σωματεία της Νέας Ιωνίας. Έτσι, η «Ένωση Σπάρτης [Μικράς Ασίας]» πέτυχε καθ' όλο το υπερτριετές χρονικό διάστημα της απάισιας μνήμης «Κατοχής» όπως επιδοθεί –με πολύ μεγάλη επιτυχία (χάρης στη συνεχή υποστήριξη που της παρείχε ο «Άγιος Πατάρων» δια του κύρους του)– στη διεξαγωγή εράνων, μέσω των οποίων συνέλεξε το πολύ μεγάλο ποσόν των εκατόν δώδεκα εκατομμυρίων (112.000.000) δραχμών και, το οποίο, διενεμήθη σε εκατοντάδες οικογενειών της Νέας Ιωνίας, σώζοντας πάμπολες από αυτές από το θανατηφόρο φάσμα της πείνας. Επίσης, ο «Σύλλογος Ινεπολιτών-Κασταμονιτών» –ομοίως– μέσω εράνων κατόρθωσε να συγκεντρώσει πάρα πολύ μεγάλα χρηματικά ποσά και –λίγο μετά την Απελευθέρωση των Αθηνών (12 Οκτωβρίου 1944)– ίδρυσε το Νυκτερινό [ή Εσπερινό] Γυμνάσιο της Νέας Ιωνίας, που επί σειράν ετών εξασφάλιζε στα εργαζόμενα παιδιά δωρεάν σπουδές.

Παράλληλα, ο «Άγιος Πατάρων» συνεχίζει την εθνική του δράση, καθώς και την καθαρά θρησκευτική-εκκλησιαστική

του δραστηριότητα. Έτσι, κατά τη διετία 1947-1948, θα προβεί στη χειροτονία σε διάκονο και ύστερα σε πρεσβύτερο (και, δια χειροθεσίας, αρχιμανδρίτη) του Γεώργιου Παυλίδη, ο οποίος εγεννήθη στα Γιαννιτσά το έτος 1916. Ο εν λόγω –άγαμος– κληρικός κατετάγη στο σώμα των στρατιωτικών ιερέων και έφθασε έως τον βαθμό του Συνταγματάρχη. Την 21η Μαΐου του έτους 1961 χειροτονεύεται Επίσκοπος και αποστέλλεται στην Κύπρο. Εκεί, έλαβε τον τίτλο του «Χωροεπισκόπου Τριμυθούντος» και υπηρέτησε ως βοηθός Επίσκοπος του Αρχιεπισκόπου [Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου] Μακαρίου Γ', του –κατά κόσμον– Ανδρέα Μούσκου (1948 - † 3 Αυγούστου 1977) και, ο οποίος, εγεννήθη στην Πάφο το έτος 1913. Την 20η Ιουνίου του έτους 1967, ένα μόλις μήνα προ της αποβιώσεως του Σπάρταλη Δεσπότη και πνευματικού του πατέρα, εψηφίσθη και εξελέγη υπό της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος ως ο (πρώτος) Μητροπολίτης Νικαίας [Πειραιώς], της Ιεράς Μητροπόλεως υφισταμένης από 15 Νοεμβρίου 1965 και, έως τότε, παραμένουσας κενής. Απεβίωσε, λόγω ασθενείας, την 9η Αυγούστου του έτους 1990...

Την 31η Δεκεμβρίου του έτους 1948 έγινε η κηδεία του αποβιώσαντος –την 30η Δεκεμβρίου– αιμνήστου Σπάρταλη Ιορδάνη Δημητριάδη.

Ο μεταστάς διετέλεσε Διευθυντής του 1ου Δημοτικού Σχολείου της Ελευθερουπόλεως και της Νυκτερινής Σχολής και της «Λέσχης του Εργαζόμενου Παιδιού» του Ιδρύματος της «Εγγύς Ανατολής».

Ο «Άγιος Πατάρων» επεσήμανε τη σκληρή απώλεια προσφωνήσας στην εκκλησία τον νεκρό, ενώ, ενεθυμήθη την εργατικότητα του, τη χρηστότητα του ήθους, τον μείλιχιο και πράο χαρακτήρα του. Και, με ψυχικό πόνο, ο Σπάρταλης Δεσπότης ανέφερε τη σταδιοδρομία του στην

κοινή γενέτειρα, όπου είχαν αλληλοσυνδεθεί με καθαρά εθνικές και εκπαιδευτικές σχέσεις.

Ο Πατάρων Κυρός Μελέτιος, εν μέσω λυγμών, τόνισε ακόμῃ τα της σταδιοδρομίας του εκλιπόντος. Μάλιστα, εδώ, ανέφερε τα της δράσεώς του και αυτής –κυρίως– ως ιδρυτή και προέδρου επί συναπτά έτη του «Συλλόγου Σπαρταλήδων Πισιδίας», αλλά και τη θητεία αυτού ως Επιτρόπου του Ιερού Ναού των Αγίων Αναργύρων.

Ο Επίσκοπος Πατάρων Κυρός Μελέτιος συνεχίζει την παρουσία του, αλλά και την πορεία του περιστοιχιζόμενος υπό πιστών, συμπατριωτών («Σπαρταλήδων»), καθώς και φίλων. Έτσι, κατά τη διάρκεια του έτους 1949 θα χοροστατήσει κατά την τελετή του γάμου του ζεύγους Σίμωνος και Αγγελικής Καρρά, που έλαβε χώρα στην Ιερά Μονή του Δαφνίου και με το βυζαντινό τυπικό χρονικής διάρκειας άνω των τεσσάρων ωρών...! Μάλιστα, η φιλία των δύο αυτών ανδρών θα διατηρηθεί μέχρι την τελευταία του Σπάρταλη Δεσπότη († 20 Ιουλίου 1967)...

Όμως και η «Ένωση Σπάρτης [Πισιδίας] της Μικράς Ασίας», κατά τη δεκαετία του 1950, επέδειξε ιδιαίτερη δραστηριότητα. Ήδη, κατά το έτος 1947, είχε συγκροτηθεί η «Μεγάλη Επιτροπή Ανεγέρσεως» του Πνευματικού της Κέντρου, υπό την υψηλή και επίτιμη προεδρία του τότε Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Σπυρίδωνος [του Βλάχου (1949 - † 21 Μαρτίου 1956)] και πρόεδρο τον μακαρίας μνήμης «Άγιο Πατάρων» Κυρό Μελέτιο [τον Χρηστίδη (1880 - † 20 Ιουλίου 1967)]. Άλλωστε, επρόκειτο περί μιας τόσο ωραίας ιδέας των εκ Σπάρτης της Πισιδίας καταγόμενων κατοίκων της Νέας Ιωνίας και, η οποία, όλους τους Σπαρταλήδες, αφού βαυκάλισε επί σειράν ετών, κατέληξε –ύστερα από τριαντατρία χρόνια [1923-1956]– στο στάδιο της πραγματοποιήσεως...

Έτσι, εν μέσω κοσμοσυρροής και με συγκινητική ομολογούμενως τελετή, ετέθη την Κυριακή του Θωμά, στις 13 Μαΐου του έτους 1956, ο θεμέλιος λίθος του «Οίκου Σπάρτης». Ιδρύματος που έχει ως προορισμό να χρησιμεύσει ως πνευματικό κέντρο, ως άλλη αίθουσα Παρνασσού, όπως χαρακτηρίσθηκε προσφυώς από τους ομιλητές και του οποίου η έλλειψη ήταν τόσο αισθητή στη νέα πατρίδα: την Νέα Ιωνία.

Τον αγιασμό ετέλεσε ο Επίσκοπος Πατάρων Κυρός Μελέτιος, συμπαραστατούμενος υπό του σεβάσμιου, αλλά και αειθαλούς παπα-Ιωακείμ Πεσματζόγλου. Εξεφώνησε και λόγον εμπνευσμένο.

Τον θεμέλιο λίθο έθεσαν ο –τότε– Δήμαρχος της Νέας Ιωνίας Κυριάκος Γαβρ. Κιοφτερτζής και ο πρώην πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεως των εκ Πισιδίας ορμωμένων Σπαρταλήδων Νικ. Χατζη-Σταθόγλου.

Εν συνεχεία, μίλησαν, εξάραντες την από πάσης απόψεως ωφελιμότητα και χρησιμότητα του θεμελιωθέντος «Οίκου» [Σπάρτης], ο Βασίλειος Αρτεμιάδης Πρόεδρος της Ενώσεως, ο Δήμαρχος Κυριάκος Κιοφτερτζής και ο μηχανικός Μιχ. Κιουρκτζόγλου –που εξεπόνησε το σχέδιο της οικοδομής– και αυτός καταγόμενος εκ Σπάρτης της Πισιδίας και ο οποίος, έδωσε περιληπτική περιγραφή του κτίσματος, ενώ υπογράμμισε ότι θα χρησιμοποιηθούν οι αίθουσές του για συγκεντρώσεις και διαλέξεις, με προοπτική επεκτάσεως του «Οίκου Σπάρτης» για την πλήρη αντιμετώπιση των αναγκών των κατοίκων της Νέας Ιωνίας.

Όμως, ο –πάντοτε– ακάματος και γεραρός Ιεράρχης, μακαριστός Κυρός Μελέτιος, συνεχίζει να ίσταται «επί των επάλξεων». Παρίσταται παντού, φροντίζει περί πάντων, δεν φείδεται κόπου και χρόνου. Λαμπρό δείγμα άξιου καθ' όλα εκκλησιαστικού (τοπικού) ηγέτη και επιδέξιου πηδα-

λιούχου, πρόκειται –σύντομα– να αποκτήσει νέο και ικανό πνευματικό τέκνο. Πρόκειται περί μιας από τις τελευταίες –και φυσικά, επιτυχημένες– χειροτονίες του «Αγίου Πατάρων». Έτσι, την 18η Μαΐου του έτους 1958 θα χειροτονήσει σε διάκονο των εκ των τάξεων των λαϊκών προερχόμενο και έγγαμο Χρυσόστομο Βασ. Ενωτιάδη, ο οποίος, ήδη διακονούσε ως νεωκόρος στον Καθεδρικό Ιερό Ναό των Αγίων Αναργύρων. Σε λίγες ημέρες και, συγκεκριμένα την 21η Μαΐου [1958] θα τον χειροτονήσει σε πρεσβύτερο. Ο –μετέπειτα πρωτοπρεσβύτερος– παπα-Χρυσόστομος Ενωτιάδης, ο οποίος είδε το «φως της ζωής» στο Προκόπιο της Καππαδοκίας περί το έτος 1914, θα ασθενήσει σοβαρά και θα εκδημήσει προς Κύριον, πλήρης ημερών, την 6η Αυγούστου 1998, κατά την ημέρα που η Ορθοδοξία εορτάζει την Μεταμόρφωση του Σωτήρος Ημών Ιησού Χριστού...

Κεφάλαιο 3ο: 1960-1967

Πρόκειται περί πολυκύμαντης εποχής, αν και με αρκετά ζοφερό κλίμα

Κατά τον Ιανουάριο του έτους 1961, με εντολή του τότε Οικουμενικού Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως, μακαριστού Αθηναγόρα [του Αριστοκλή Σπύρου (1886 - † 7 Ιουλίου 1972)] και, ύστερα από σχετική έγκριση της Αγίας Πατριαρχικής Συνόδου, προήχθη «τιμής ένεκεν», λόγω της πεντηκονταετηρίδας της Αρχιερατείας του Σπάρταλη Δεσπότη, δια της ανυψώσεως της η «πάλαι ποτέ διαλάμψασα» Επισκοπή των Πατάρων [της Λυκίας] σε (Ιερά) Μητρόπολη, απονέμοντας σ' αυτόν τον τίτλο του «Τιτουλάριου» Μητροπολίτη, μετά σχετική πρόταση της Ιεράς Συ-

νόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος –επί Αρχιεπισκόπου Θεοκλήτου του Β΄– προς την «Αγία και Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία», λόγω συμπληρώσεως πενήντα ετών αρχιερατείας του Σπάρταλη «Δεσπότη» Κυρού Μελετίου, αλλά και ως δίκαιη επιβράβευση της προσφοράς αυτού προς την [Εθναρχεύουσα] Ορθόδοξη Εκκλησία, αλλά και το Γένος των Ελλήνων. Περαιτέρω, ο «Άγιος Πατάρων», πάντοτε, θεωρούσε εαυτόν ως «εμπερίστατο» και «υπερόριο» Ιεράρχη, ο οποίος, όχι μόνο ανήκε, αλλά, πρωτίστως παρέμεινε πιστός στο «κλίμα» του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως (...).

Τότε, μάλιστα, διεξήχθησαν εορταστικές συνάξεις στη Νέα Ιωνία [Αττικής]... Την Κυριακή, 11 Νοεμβρίου 1962, σεμνοπρεπώς εώρτασεν η «Ένωση Σπάρτης της Μικράς Ασίας και των Περιχώρων» την ετήσια εορτή της με αρχιερατική θεία λειτουργία και αρτοκλασία στον Καθεδρικό Ναό των Αγίων Αναργύρων, όπου ετέλεσε και μνημόσυνο όλων των εν Μικρά Ασία σφαγιασθέντων, καθώς και των αιοδύμων ευεργετών, δωρητών και μελών αυτής, πρωθυεραρχούντος του Μητροπολίτη Πατάρων Κυρού Μελετίου. Εν συνεχεία, στην αίθουσα του «Οίκου Σπάρτης», οργανώθηκε τιμητική δεξίωση προς τιμήν του Πρωτοπρεσβυτέρου παπα-Ιωακείμ Πεσματζόγλου, ο οποίος, ειργάσθη υπέρ της Σπάρτης της Πισιδίας κατά τους σκληρούς χρόνους των διωγμών (1912-1922), όταν όλοι οι ενήλικες άρρενες Σπαρταλήδες εξορίσθηκαν στο αφιλόξενο εσωτερικό της Μικράς Ασίας και, στη Σπάρτη, παρέμειναν οι γέροντες και τα γυναικόπαιδα, που προήσπισε αυτός παντοιοτρόπως και τελικά οδήγησε ύστερα από την καταστροφή της Σμύρνης, μέσω Ατταλείας στην Ελλάδα.

Υστερα από την ωραιότατη και συγκινητική εισήγηση του τότε προέδρου της «Ενώσεως Σπάρτης», αιμνήστου

Κοσμά Νικ. Νικολαΐδη, έλαβαν τον λόγο με τη σειρά οι Φώτιος Ουλκέρογλου, Γεν. Γραμματέας της Ενώσεως –και κύριος ομιλητής (επί μίαν ώραν και πλέον!)– ο δήμαρχος Κυριάκος Κιοφτερτζής, ο οποίος και δώρισε στον τιμώμενο παπα-Ιωακείμ αναμνηστικό μετάλλιο, που το ανήρτησε στο στήθος του γεραρού λευΐτη. Τέλος, μίλησε εν συντομία ο Αρχιμανδρίτης π. Ναθαναήλ Ποδάρας, ο οποίος και ανέγνωσε σχετικό ψήφισμα της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Καθεδρικού Ιερού Ναού των Αγίων Αναργύρων –όπου διεκόνησε εφ' όρου βίου ο παπα-Ιωακείμ– το οποίο επέδωσε στον τιμώμενο.

Μετά ταύτα, ο πρωτοπρεσβύτερος παπα-Ιωακείμ Πεσματζίογλου ευχαρίστησε –εν εκδήλω συγκινήσει– όλους όλοι μίλησαν, αλλά και αυτούς που παρευρέθησαν στη δεξίωση αυτή, την οποίαν επεσφράγισε δια βραχυλογίας του ο Μητροπολίτης Πατάρων Κυρός Μελέτιος και πνευματικός πατέρας του τιμηθέντος ιερωμένου.

Αργότερα κατά την Εθνική Εορτή της 25ης Μαρτίου του έτους 1963 απενεμήθη σ' αυτόν βραβείο εκ μέρους της Ακαδημίας των Αθηνών. Παρίστατο κατά την απονομή και ο –τότε– Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Χρυσόστομος Β' [ο κατά κόσμον Θεμιστοκλής Χατζησταύρου (1880 - † Μάιος 1968)], καθώς και ο από Αργυροκάστρου Κυρός Παντελεήμων [ο Κοτόκκος (3 Απριλίου 1937 - † 24 Μαΐου 1969)], όλοι τους «ομογάλακτοι αδελφοί», ως φοιτήσαντες στη γεραρά Θεολογική Σχολή της Χάλκης... Τα χρόνια περνούν, κυριολεκτικά κυλούν...

Όμως, ο «Άγιος Πατάρων» Κυρός Μελέτιος –αν και υπέργηρος(...)– συνεχίζει την πορεία, την αποστολή και το έργο του. Δυστυχώς, ο πανδαμάτωρ χρόνος, δια της εισόδου του (μοιραίου) έτους 1967 –έσχατη χρονιά παραμονής του ειρηνεύοντος εν Κυρίω, μακαριστού Μητροπολίτη επί

της γης— θα σηματοδοτήσει την εις Κύριον εκδημία του Σπάρταλη Δεσπότη. Η άνοιξη θα τον εύρει ασθενούντα και, με προσωπικές ενέργειες, του τότε Προέδρου του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού θα εισαχθεί προς νοσηλείαν στο Ασκληπιείο της Βούλας. Στην πορεία της ασθένειάς του, ο (υπέργρηρος) Ιεράρχης θα περιπέσει σε κώμα από το οποίο δεν θα εξέλθει... Ο Πατάρων Μελέτιος θα τελευτήσει⁸ την 20η Ιουλίου του έτους 1967 και το σепτό του σκήνωμα θα τοποθετηθεί σε τάφο —δίπλα σ' αυτό του «Μωυσή» των Σπαρταλήδων και ιδρυτή της πόλεως της Νέας Ιωνίας παπα-Ιωακείμ Πεσματζόγλου († 9 Ιανουαρίου 1965)— πίσω από το χώρο του Ιερού Βήματος του Καθεδρικού Ιερού Ναού των Αγίων Αναργύρων και σε —ήδη— διαμορφωθέντα χώρο που περικλείεται με μεταλλικό κιγκλίδωμα. Η εκδημία του «Αγίου Πατάρων» προεκάλεσε γενική θλίψη και οδύνη στο μικρασιατικό και μη στοιχείο της πόλεως.

Τέλος, σύμφωνα με την επιθυμία του εκδημήσαντος Ιεράρχη, τόσο η βιβλιοθήκη του, όσο και τα ιερά αρχιερατικά του άμφια —δώρημα τιμής, αγάπης και εκτίμησης ένεκα— του μεγαλουργού Οικουμενικού Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ Γ' (του Δεβετζή (4 Οκτωβρίου 1878 - 30 Μαρτίου 1884 και 25 Μαΐου 1901 - † 13 Νοεμβρίου 1912) παρεχωρήθησαν υπό των οικείων του στην τόσο προσφιλή του «Ένωση Σπάρτης [Πισιδίας] Μικράς Ασίας...».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Προς τιμήν της ευρύτερης περιοχής της Πισιδίας, της οποίας πρωτεύουσα ήταν η καταπράσινη Σπάρτη (τουρκ. Isparta).
2. Και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος, κατά τον Καταστατικό Χάρτη της Αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Ελλάδος του έτους 1929...
3. Δια της Συνθήκης των Σεβρών (Sèvres) του έτους 1920...
4. Πρόκειται περί του πρώτου σχολείου που οικοδομήθηκε στη Νέα Ιωνία και έκειτο απέναντι από τον Ιερό Ναό των Αγίων Αναργύρων...

5. Προεδρεύοντος του Φιλίππου Καχραμάνου, ενώ, όλοι οι εκκλησιαστικοί επίτροποι υπήρξαν Σπαρταλήδες.
6. Όπου υφίστανται και προτομή του Πατάρων Μελετίου και, η οποία, εστήθη μετά την τελευτή του († 26 Ιουλίου 1967)...
7. Πρόκειται περί της παλαιάς ξύλινης εκκλησίας, η οποία κατεδαφίσθηκε για να ανεγερθεί το Επισκοπείο της «Ιεράς Μητροπόλεως Νέας Ιωνίας, Νέας Φιλαδελφείας, Ηρακλείου και Χαλκηδόνος» επί των ημερών του πρώτου Μητροπολίτη αυτής, του μακαριστού Κυρού Τιμοθέου [του Ματθαϊάκη]...
8. Μετά την τελευτή του Σπάρταλη Δεσπότη († 20 Ιουλίου 1967), ο τίτλος του «Πατάρων» εδόθη σε κάποιον Ρώσο Επίσκοπο, τον Στέφανο, της «Διασποράς» και συγκεκριμένα της Ρωσικής Μητροπόλεως που τελεί υπό την πνευματική και διοικητική-εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως. Ο Ρώσος «Πατάρων» είχε την έδρα του στη Στοκχόλμη –της Σουηδίας– και εποίμαινε τους Ρώσους πολιτικούς πρόσφυγες που διαβιούσαν στη Σκανδιναβική Χερσόνησο. Εκεί, θα αποβιώσει –την 13η Μαρτίου του έτους 1979. Τελικά, ο τίτλος του «Πατάρων», θα προσφερθεί στον Ελληνοκύπριο Ειρηναίο Έλληνα –αυτή τη φορά– Επίσκοπο [τον Βασιλείου] από 14ης Δεκεμβρίου του έτους 1980 και, ο οποίος, ετοποθετήθη ως βοηθός Επίσκοπος του –τότε– Αρχιεπισκόπου Θυατείρων, Μεγάλης Βρεταννίας, Ιρλανδίας και Μελίτης (= Μάλτας) κ.κ. Μεθοδίου [του Φούγια] –του νυν Πισιδίας– και, μετέπειτα, Γρηγορίου [του Θεοχάρους (από το έτος 1989)], με έδρα την πόλη του Μάντσεστερ. Στις ημέρες μας, ο ηλικιωμένος αυτός Ιεράρχης, εφησυχάζει στην Αθήνα...

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Μητροπολίτης Πατάρων και αλήστου μνήμης Κυρός Μελέτιος έζησε με καθαρότητα βίου κρυστάλλινη. Απαλλαγμένος πραγμάτων και βουλευμάτων πονηρών, ώστε χάρη στην απαρέγκλιτη αυτή πορεία του, να έχει διασφαλίσει την απαραίτητη για την προσωπική ευτυχία εκείνη ψυχική γαλήνη, που κατά τον Πλούταρχο, μόνο ψυχή καθαρή, μπορεί να παράσχει στον άνθρωπο, αφού «ούτε οικία πολυτελής, ούτε χρυσίου πλήθος, ούτε αξίωμα γένους, ούτε μέγεθος αρχής, ου λόγου χάρις η δεινότης, ευδίαν παρέχει βίω και γαλήνην τοσαύτην, όσην ψυχή καθαρεύουσα πραγμάτων και βουλευμάτων πονηρών και την του βίου πηγήν το ήθος ατάραχον έχουσαν και αμίαντον».

Και πράγματι, αυτή τη ζωή –μακρότατη και υγιεινή πάντοτε– βίωσε ο τότε «πρύτανης» της Ορθόδοξης Ιεραρχίας, μέχρι του θανάτου του, επί πενήντα επτά –σχεδόν– συναπτά έτη Αρχιερέας και Ποιμενάρχης (από τον Δεκέμβριο του έτους 1910)... Ο Σπάρταλης Δεσπότης, υπήρξε καθ' όλα άξιος της εθνικής ευγνωμοσύνης, επειδή πανθομολογουμένως επέδειξε πολιτική σύνεση και διπλωματική ευστροφία προασπίζοντας τα συμφέροντα του Γένους των Ελλήνων και Ορθόδοξης Εκκλησίας «κατ' εναντίων» δυνάμεων στην «καθ' ημάς Ανατολήν...». Επιπλέον, ο «Άγιος Πατάρων», ο έσχατος των Επισκόπων και Ποιμεναρχών των ελληνικών πληθυσμών της Λυκίας, της Παμ-

φυλίας και της Πισιδίας της Μικράς Ασίας, καθώς και της υποδούλου –στους Ιταλούς (μετά το έτος 1911 και μέχρι το 1945)– ακριτικής νήσου Μεγίστης των Δωδεκανήσων, επετέλεσε, όπου ετάχθη, τα εθναρχικά του καθήκοντα χριστιανικότατα και εθνικότατα, αφού δικαίωσε τις προσδοκίες που στήριξε το ελληνικό έθνος επί του ορθοδόξου κλήρου...

Ο εκλεκτός αυτός Μικρασιάτης Ιεράρχης, ο εκ Σπάρτης της Πισιδίας ορμώμενος, ο «Άγιος Πατάρων» υπήρξε γεραρός, πολίος και σθεναρός μαχητής των δικαίων του [Μικρασιατικού] Ελληνισμού και της αγιοτάτης Ορθοδοξίας. Είναι ο κορυφαίος των Σπαρταλήδων που ελευκάνθη επί των επάλξεων των εθνικών και των εκκλησιαστικών αγώνων. Καθ' όσον, πίστευε ακράδαντα ότι ήταν «στρατιώτης του Χριστού και της Ελλάδος».

Επιπλέον, διεκρίνετο για τη βαθύτατη πίστη και ευσέβειά του, για το ελληνορθόδοξο φρόνημά του, για τον ασκητικό του βίο, για τη δαψιλή μόρφωσή του, για την προσήλωση και εμμονή του στις παραδόσεις της Οικουμενικής Ορθοδοξίας, για την παμμέγιστη ταπεινοφροσύνη του, για την αγάπη του προς τη λειτουργική ζωή της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας [μας] –την οποία κυριολεκτικά λάτρευσε– αλλά και για την καθ' όλον πνευματική ακτινοβολία του...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΙΣΙΔΙΑΣ

Ο συγγραφέας του παρόντος μελετήματος κρίνει ως απαραίτητη την παράθεση κάποιων ιστορικών στοιχείων περί της Ιεράς Μητροπόλεως Πισιδίας της Μικράς Ασίας, αλλά και των –από του έτους 1821 και μέχρι της Μικρασιατικής Καταστροφής (27 Αυγούστου 1922)– διατελεσάντων [Εθναρχών] Αρχιερέων-Μητροπολιτών αυτής της δεκάτης ογδότης (18ης) τη τάξει και στην πρώτη στήλη του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως... Εκκλησιαστικής Επαρχίας του Οικουμενικού Θρόνου.

Πριν να ιδρυθεί η, κατά την προ της Τουρκοκρατίας διαμορφωθείσα, Ιερά Μητρόπολη Πισιδίας [με πανάρχαιη έδρα την «Αντιόχεια την Μικρά» (τουρκ. Γιάλοβατς-Yalvac) και άνω των είκοσι (20) Επισκοπών...], υφίστατο η γειτονική –στη Λυκία και την Παμφυλία– Ιερά Μητρόπολη των Μυρέων ή Μύρων (τουρκ. Τέμρε-Temre) που περιελάμβανε τριάντα πέντε (35) Επισκοπές. Δυστυχώς, όμως, τα Μύρα της Λυκίας παρήκμασαν περί το έτος 1084, επί πατριαρχίας του Κωνσταντινουπόλεως Ευστρατίου (1081-1084) και βασιλείας του Αυτοκράτορα Αλεξίου Α' του Κομνηνού (1081-1118). Οπότε, ιδρύθηκε η –εκ χωροταξικών βάθρων αναμορφωθείσα– «Ιερά Μητρόπολις Πισιδίας»,

συμπεριλαμβάνοντας και την όμορη Παμφυλία¹ και, η οποία, επέπρωτο να διατηρηθεί μέχρι τον επάρατο ξεριζωμό του 1922...

Γενικά, επρόκειτο περί μιας από τις σπουδαιότερες Εκκλησιαστικές Επαρχίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως. Καθ' όσον, κατείχε τη δέκατη όγδοη (18η) θέση στη β' σειρά. Μάλιστα, ο εκάστοτε Μητροπολίτης Πισιδίας είχε ως ετήσια επιχορήγηση το ποσόν των τετρακοσίων εβδομήντα πέντε (475) χρυσών τουρκικών λιρών ή σαράντα μιας χιλιάδων πεντακοσίων (41.500) γροσίων.

Αφετηρία, ως παλαιότερος Ιεράρχης της Ιεράς Μητροπόλεως Πισιδίας είναι ο Ευγένιος Β', ο οποίος πατριάρχευσε για μικρό χρονικό διάστημα και, ύστερα από τον απαγχονισμό του Οικουμενικού Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου Ε' († 10 Απριλίου 1821). Αυτόν διεδέχθη ο Μητροπολίτης Γεράσιμος Β' –περί τη διετία 1823-1824– άτομο μέτριας μορφώσεως², αλλά το οποίο διέθετε διοικητικά προσόντα. Επιπλέον, γνώριζε τον τρόπο προσαρμογής της εν γένει πολιτικής του σύμφωνα με τις εθνικές κ.λπ. ανάγκες του υποδούλου ποιμνίου του. Τον διεδέχθησαν, διαδοχικά, οι [Μητροπολίτες] Μελέτιος και Καισάριος.

Ειδικά, ο Καισάριος, χρημάτισε Μητροπολίτης Πισιδίας από το έτος 1862 μέχρι το (έτος) 1868. Οπότε, τον διεδέχθη στον επισκοπικό θώκο [της Πισιδίας] ο Παρθένιος, άνδρας ευρείας παιδείας και αυτόν, ο Βενέδικτος (= Ευλόγιος), επίσης πολύ πεπαιδευμένος Ιεράρχης, αλλά και θαρραλέο άτομο. Όμως, ο Βενέδικτος αρνήθηκε να υπακούσει στην εντολή του τότε Οικουμενικού Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως³ Νεοφύτου Η' (1891-1894) για την «εκκλησιαστική απεργία» της διετίας 1893-1894 –για την επανάκτηση των εθνικών προνομίων– παρά το γεγονός ό-

τι ήταν ανέφικτη η εφαρμογή αυτής σε μια εκκλησιαστική επαρχία όπως η Πισιδία, της οποίας η πλειονότητα των κατοίκων ανήκε στο Ισλάμ...

Τον απομακρυνθέντα Βενέδικτο, το έτος 1894, διεδέχθη ως Μητροπολίτης Πισιδίας, –και για πρώτη ποιμαντική θητεία– ο Γεράσιμος [ο Τανταλίδης (1894-1905, 1912-1919 και 1919-1922)]⁴ που υπήρξε λαμπρή και πολύπλευρη προσωπικότητα, αλλά και γόνος της ονομαστής Φαναριωτικής Οικογένειας των Τανταλιδών, ανεψιός του περιλάλητου τυφλού ποιητή Ηλία Τανταλίδη, ο οποίος διετέλεσε και καθηγητής της καθ' όλα ένδοξης και λαμπρής Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, αυτού του αγγλαΐσματος της Οικουμενικής Ορθοδοξίας. Πρόκειται περί ενός «μεταρρυθμιστή» Ιεράρχη, που, κατήργησε το παλαιό σύστημα διοικήσεως των Κοινοτήτων από τους Πρόκριτους, ενώ, θέσπισε «Καταστατικά» και «Κανονισμούς» για ολόκληρη την Εκκλησιαστική Επαρχία της Πισιδίας. Όμως, περί το έτος 1905, μετετέθη –διαδοχικά– στις Ιερές Μητροπόλεις Ιωαννίνων (1905-1909) και Ρόδου (1909-1912). Τον διεδέχθη, στη διαποίμανση της Ιεράς Μητροπόλεως Πισιδίας, ο Κωνσταντίνος [ο Βαλιούλης (1905-1912)], ο οποίος διετέλεσε προηγουμένως Επίσκοπος Μυριοφύτου και Περιστάσεως (1895-1899) αρχικά και, κατόπιν, Μητροπολίτης Γάνου και Χώρας (1900-1905)⁵. Και ο Πισιδίας Κωνσταντίνος υπήρξε πτυχιούχος της γεραράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Παρέμεινε ως Μητροπολίτης Πισιδίας επί μίαν επταετία (1905-1912), μέχρι τον θάνατό του, που επεσυνέβη στην ακριτική νήσο Μεγίστη (= Καστελλόριζο) των Δωδεκανήσων, όπου παραθέριζε. Ήταν μεγαλοπρεπής, δραστήριος και γενναίος άνδρας, ενώ, υπήρξε γνώστης της οθωμανικής πολιτικής. Ήταν, συνάμα, επιβλητικός, δεινός ισορροπι-

στής, αλλά και ταχύς στις αποφάσεις τις οποίες ελάμβανε. Επιπλέον, ήταν γλαφυρός ρήτορας, καθώς και σχολαστικότετος τηρητής των παναρχαίων εθνικών παραδόσεων. Απεβίωσε τον Ιανουάριο του 1912...

Μετά τον θάνατο αυτού, επανήλθε –για δεύτερη ποιμαντορική θητεία– στην Ιερά Μητρόπολη Πισιδίας και πάλι ο Μητροπολίτης, ο από Ρόδου (αυτή την φορά) Γεράσιμος [ο Τανταλίδης (1912-1919)]. Πάντως, ύστερα από την «Ανακωχή (του Μούδρου)» του έτους 1919, που σηματοδοτεί τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου για την υπό κατάρρευση οθωμανική αυτοκρατορία, ανεχώρησε ως «Συνοδικός [Μητροπολίτης]» στην Κωνσταντινούπολη, όπου και θα παραμείνει καθ' όλην τη διάρκεια της θυελλώδους τριετίας 1919-1922.

Έτσι, έπειτα από την αναχώρηση του Μητροπολίτη Πισιδίας Γερασίμου στην έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολεως τον διεδέχθη, ως Τοποτηρητής (*Locum tenens*), ο –Σπάρταλης την καταγωγή– Τιτουλάριος Επίσκοπος Πατάρων Μελέτιος, και, ο οποίος έκτοτε, θα καταστεί περιώνυμος ως ο «Άγιος Πατάρων...».

Περαιτέρω, η Ιερά Μητρόπολη Πισιδίας υπήρξε πολύ μεγάλη, από άποψη εκτάσεως, καθόσον εκτείνεται –προς βορράν– από την Πάρλα (τουρκ. Μπάρλα-Barla), μέχρι τη νήσο Μεγίστη (= Καστελλόριζο) προς νότον, με διττή έδρα στις πόλεις Αττάλεια και Σπάρτη. Περιελάμβανε τις ακόλουθες «Ενορίες (= Κοινότητες)»:

- 1). Ατταλείας (τουρκ. Αντάλυα - Adalya),
- 2). Σπάρτης (τουρκ. Ισπάρτα - Isparta),
- 3). Πολυδωρίου (τουρκ. Μπουρντούρ - Bürdür),
- 4). Πάρλας (τουρκ. Μπάρλα - Barla),
- 5). Απολλωνίας (τουρκ. Ουλού-Μπορλού - Ulu-Borlu),
- 6). Νησίου Εγυρδήρ (τουρκ. Νίς Αντά - Nis Ada),

- 7). Ελμαλί [η Αμελάς των κλασικών χρόνων (τουρκ. *Elmali*)],
- 8). Φοίνικος (τουρκ. Φίνικε - *Finike*),
- 9). Μύρων (τουρκ. Τέμρε - *Temre*),
- 10). Λιβησίου (τουρκ. Καγιά - *Kaya* (= Βράχος)],
- 11). Μάκρης [τουρκ. Μέγρε ή Φετιχιέ - *Megre / Fetihye*],
- 12). Αντιφέλλου (τουρκ. Κασ' - *Kas*),
- 13). Καλαμακίου,
- 14). Καστελλορίζου (ή Μεγίστης - τουρκ. Μεγίς - *Meyis*) και
- 15). Αλάγιας [τουρκ. Αλάγια - *Alaya* (και, από το έτος 1928, Αλάνυα - *Alanya*), το Κορακήσιον (Κιλικίας) των αρχαίων Ελλήνων].

Επί τη ευκαιρία, το «Πολυχρόνιον» –που καταδεικνύει εναργέστατα το μέγεθος (εκτεταμένο) της ως άνω αναφερθείσας Ι. Μητροπόλεως– του εκάστοτε Μητροπολίτη Πισιδίας έχει ως κατωτέρω:

«[Μελετίου (κ.λπ.)] του Σεβασμιωτάτου και Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου της Αγιοτάτης Μητροπόλεως Πισιδίας, Υπερτίμου και Εξάρχου Πάσης Λυκίας, Σίδης, Μυρέων, Αττάλειας και Μικράς Αντιοχείας, ημών δε Πατρός και Ποιμενάρχου, Πολλά τα Έτη [Δέσποτα]...».

Εδώ, επιβάλλεται όπως σημειωθεί ότι στον χώρο της ιστορικότατης Ιεράς Μητροπόλεως Πισιδίας πέντε πόλεις ευτύχησαν να υποδεχθούν τον «Απόστολο των Εθνών» Παύλο και να ακούσουν τη διδασκαλία Του: Η Πέργη και η Αττάλεια της Παμφυλίας, η Αντιόχεια της Πισιδίας (τουρκ. Γιάλοβατς - *Yalvac*), καθώς και οι πόλεις της Λυκίας, Πάταρα και Μύρα...!

Φυσικά, ο Πατάρων Μελέτιος, η πνευματική αυτή κορυφή έδρευε στη –γενέτειρά του– Σπάρτη, ενώ, οι προκάτοχοί του Μητροπολίτες [Πισιδίας] το καλοκαίρι ευρίσκοντο στη Σπάρτη και το χειμώνα στην Αττάλεια...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Συγκεκριμένα, στην Παμφυλία, υφίστατο επίσημα η Ιερά Μητρόπολη Πέργης –ως τοπική Εκκλησία– στα εκκλησιαστικά πράγματα της Μικράς Ασίας, ήδη, από το έτος 314 μ.Χ. Επέπρωτο να διανύσει ένδεκα περίπου αιώνες ζωής έως την οριστική ερήμωσή της περί το έτος 1400, όσους υπήρξε (σχεδόν) και ο βίος της υπερχιλιόχρονης Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, στην ευρύτερη περιοχή της Παμφυλίας. Ακόμη, η Ιερά Μητρόπολη Πέργης κατά την ακμή της αριθμούσε δέκα εννέα (19) Επισκοπές. Μία από αυτές ήταν και η Επισκοπή της Ατταλείας. Περαιτέρω, η Αττάλεια –κατά το έτος 1084– ανυψώθη σε Μητρόπολη και, έκτοτε, έφερε την ονομασία «Ιερά Μητρόπολη Ατταλείας-Πέργης» ή «Σίδης και Ατταλείας». Δυστυχώς, όμως, το (έτος) 1400, επήλθε η πλήρης ερήμωση της Ιεράς Μητροπόλεως Πέργης (ή Σίδης) και Ατταλείας. Οπότε, οι λιγοστοί Έλληνες Ορθόδοξοι Χριστιανοί που απέμειναν δεν είχαν πλέον επιτόπιο Επίσκοπο. Έτσι, ετέθη ζήτημα υπαγωγής αυτών υπό την επισκοπική επιστασία και μέρμινά άλλων πλησιόχωρων Αρχιερέων. Φυσικά, σύμφωνα με την τότε κρίση του Οικουμενικού Θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως, η Εκκλησιαστική Επαρχία της Παμφυλίας υπήχθη –δια της εντάξεως και συγχωνεύσεως– στη γειτνιάζουσα Ιερά Μητρόπολη Πισιδίας, μετά το έτος 1400, αν και αγνοείται ο ακριβής χρόνος της υπαγωγής αυτής...

Πάντως, σήμερα, η εξαρχική προσωνυμία της Παμφυλίας –ύστερα από συνεχή βίο έξι (6) περίπου εκατονταετιών [1400-1976]– πέτυχε να αναβιώσει εκ νέου ως «Ιερά Μητρόπολη Πέργης», με χρον(ολογ)ική αφετηρία την 9 Νοεμβρίου του έτους 1976 και πρώτο [Τιτουλάριο] Μητροπολίτη Πέργης –ήδη από την 26η-30η Νοεμβρίου του έτους 1970 (κατόπιν εισηγήσεως του τότε Οικουμενικού Πατριάρχη, μακαρίστου Αθηναγόρα)– τον «Υπέρτιμο και Εξαρχο Παμφυλίας» κ. Ευάγγελο [τον Γαλάνη]...

Τότε, επανεγράφη στο «Συνταγμάτιο(ν)», δηλαδή τον Πίνακα των υφισταμένων «εν ενεργεία» Επαρχιών του Οικουμενικού Θρόνου, αυτού του Πάνσεπτου «Φάρου της [Οικουμενικής] Ορθοδοξίας...». Παράλληλα, από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, επανευστήθη και η Ιερά Μητρόπολη Πισιδίας, η οποία είχε καταργηθεί λόγω της Μικρασιατικής Καταστροφής († 1922), με πρώτο [Τιτουλάριο] Μητροπολίτη τον –πρώην Θυατείρων και Μεγάλης Βρεταννίας κ. Μεθόδιο [τον κατά κόσμον Ιωάννη Φούγια (1979-1989), τον από Αξώμης (1968-1979)– Φενεός Κορινθίας 1925], ο οποίος, με απόφαση της Ιεράς Πατριαρχικής Συνόδου της «Αγίας και Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας», επί Πατριαρχίας του Κωνσταντινουπόλεως Δημητρίου Α' [16 Απριλίου 1972 - (†) 2 Οκτωβρίου 1991 (του Παπαδόπουλου)– Θεραπειά 1914], ετέθη στη διάθεση του Οικουμενικού Θρόνου και –έκτοτε– εφησυχάζει στο Χαλάνδρι της Αττικής... Έχει βέβαια τιμηθεί ως Μητροπολίτης Πισιδίας, από την Ένωση Σπάρτης (1993).

2 Διακρίθηκε για την υπερβολική του αγάπη για τα άλογα (!). Καθόσον, διατηρούσε τα εκλεκτότερα άλογα εκείνων των καιρών, ενώ, είχε στην υπηρεσία του, τους καλύτερους ιπποκόμους. Μάλιστα, τα φρόντιζε στο μεγάλο –ιδιόκτητο– αγρόκτημά του που ευρίσκετο στην τοποθεσία «Τεκίρ-Οβά (= Ιερή Κουιάδα)» και η οποία, ήταν η Φάσηλις των αρχαίων Ελλήνων...

3 Δηλαδή, της κηρύξεως της Εκκλησίας «εν Διωγμώ...» Παρόμοια «απεργία», επί πατριαρχίας του μεγαλοούργου Οικουμενικού Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ Γ' (1834-1912), επανελήφθη και περί το έτος 1914, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τους περιορισμούς που επεβλήθησαν υπό των Νεοτούρκων, αλλά, μάταια εξ αιτίας της κηρύξεως του Α' Παγκοσμίου Πολέμου...

4 Και από Κοζάνης (1892-1893)...

5 Επί των ημερών τούτου χειροτονήθη Επίσκοπος ο «Άγιος Πατάρων...».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΑΤΑΡΩΝ ΚΥΡΟΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ
(1880 - †20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1967), ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ «ΒΙΩΝΥΜΙΑΣ» ΤΟΥ.

Με χρονική αφετηρία το έτος 1880:

1. Ιωακείμ Γ' (1878-1884), (257^{ος} Οικουμ. Πατριάρχης).
2. Ιωακείμ Δ' (1884-1886)
Περίοδος Τοποτηρητείας [1886-1887]...
3. Διονύσιος Ε' (1887-1891)
4. Νεόφυτος Η' (1891-1894)
Περίοδος Τοποτηρητείας [1894-1895]...
5. Άνθιμος Ζ' (1895-1897)
6. Κωνσταντίνος Ε' (1897-1901)
7. Ιωακείμ Γ' (1901-1912), (2^η θητεία)
Περίοδος Τοποτηρητείας [1912-1913]...
8. Γερμανός Ε' (1913-1918)
Περίοδος Τοποτηρητείας [1918-1921]...
9. Μελέτιος Δ' (1921-1923) (ο από Αθηνών και μετέπειτα
Πατριάρχης και Πάπας της Αλεξανδρείας).
10. Γρηγόριος Ζ' (1923-1924)
11. Κωνσταντίνος Στ' (1924-1925)
12. Βασίλειος Γ' (1925-1929)

13. Φώτιος Β' (1929-1935)
Περίοδος Τοποτηρητείας [1935-1936]...
14. Βενιαμίν Α' (1936-1946)
15. Μάξιμος Ε' (1946-1948) (Ποντιακής καταγωγής, που εξαναγκάστηκε σε παραίτηση)
16. Αθηναγόρας Α' (1948-1972) (επί της Πατριαρχείας του η Επισκοπή Πατάρων προήχθη σε Μητρόπολη. Οπότε ο Επίσκοπος Πατάρων Κυρός Μελέτιος προήχθη σε τιτουλάριο Μητροπολίτη).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

ΕΓΓΡΑΦΑ – ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

Αριθ. Πρωτ. Α/2285. Εν Αθήναις τη 6 Νοεμβρίου 1943

Προς τον Θεοφ. Επίσκοπον Πατάρων κ. Μελέτιον και τους Αξιοτίμους Κυρίους: Μηνάν Μηναΐδην, Γαβριήλ Τσακίρην και Βασίλειον Αρτεμιάδην – Ενταύθα.

Θεοφιλέστατε,
Αξιότιμοι Κύριοι,

Εκ του υμετέρου γράμματος επληροφορήθημεν, μετά περισσής ευφροσύνης, την πρωτοβουλίαν υμών προς ανακούφισιν των εκ Σπάρτης της Πισιδίας καταγομένων άπόρων οικογενειών, συγχαίρομεν δ' άμα υμίν δια την εύστοχον ταύτην ενέργειαν.

Επί τούτοις, δηλούμεν υμίν, ότι λυπούμεθα βαθέως, διότι, απησχολημένοι εις τον χειρισμόν τόσων άλλων, γενικωτέρου χαρακτήρος, ζητημάτων της παρούσης δυσχερούς στιγμής, δεν διαθέτομεν τον αναγκαίον υλικόν χρό-

νον, όπως προστώμεν αμέσως των εργασιών της Επιτροπής και συμβάλωμεν και προσωπικώς εις την πληρεστέραν επιτυχίαν του αναληφθέντος έργου. Τούτου ένεκα, προαγόμεθα, όπως περιβάλωμεν την υμετέραν προσπάθειαν δια της ανεπιφυλάκτου εγκρίσεως και προστασίας ημών υπό την ιδιότητα του Προέδρου της Επιτροπής, ευχόμενοι προς Κύριον, ίνα γονίμους αναδείξη τους μόχθους υμών και κατευθύνη πάντοτε προς έργα φιλαδέλφου αγάπης τοιούτους δοκίμους εργάτας των εντολών Αυτού προς δόξαν μεν της Αγίας Αυτού Εκκλησίας, επ' αγαθώ δε των δεινώς χειμαζομένων πνευματικών Αυτής τέκνων.

Διάπυρος ευχέτης πάντων υμών προς Κύριον
Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

2

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
«ΕΝΩΣΙΣ ΣΠΑΡΤΑΛΗΔΩΝ: ΤΑ ΣΠΑΡΤΑ»

Ν. Ιωνία τη 15 Μαΐου 1949

Αγαπητέ Κύριε,

Η εν Νέα Ιωνία υφισταμένη Ένωσις Σπαρταλήδων «Τα Σπάρτα», μετονομαζομένη ήδη εις Ένωσιν «Σπάρτη Μικράς Ασίας και Περιχώρων», είναι ο μόνος υφιστάμενος σύλλογος από τους τρεις μέχρι τούδε δημιουργηθέντας, εξυπηρετών ποικιλοτρόπως τους συμπατριώτας μας, και εργαζόμενος, αθορύβως μεν, αλλ' αποδοτικώς από του 1933.

Η από της ιδρύσεώς της σφορδά επιθυμία όλων μας ό-

πως η Ένωσις αποκτήσῃ ιδιόκτητον οἶκημα, δυνάμενον να εξηπηρετήσῃ γενικωτέρας του Δήμου μας ανάγκας (Βιβλιοθήκη, αίθουσα διαλέξεων, σχολή τεχνιτών, κέντρον διανοουμένων κ.λπ.) αρχίζει να πραγματοποιηῖται.

Ἡδη η Ένωσις κατέχει οικόπεδον παραχωρηθέν ἐπὶ τούτῳ κατόπιν πολλῶν προσπαθειῶν ὑπὸ του Σ/στοῦ Υπουργείου Προνοίας.

Δια την ανοικοδόμησίν του ὁμως απαιτεῖται η ηθική και υλική αρωγή ὁλων μας των συμπατριωτῶν, ἀπὸ του πτωχοτέρου μέχρι του πλουσιωτέρου, οἱ οἱποῖοι ἄλλος με τον ὀβολόν του ἄλλος με την πλουσίαν παροχήν του, ἄλλος με το κύρος του, τας γνώσεις, την πείραν και τας γνωριμίας του, θα θελήσουν –και περί αὐτοῦ ουδεμία ἀμφιβολία χωρεῖ– να προαγάγουν το ἔργον τούτο,

Δια τούτο ἀπεφασίσθη ὅπως συγκροτηθῇ ἐιδική ἐπιτροπή ὑπὸ την Προεδρίαν του Θεοφιλεστάτου Πατάρων, κ. Μελετίου ἐκ των κάτωθι υπογραφομένων κυρίων, ἡτις τιθεμένη ὑπὸ την προστασίαν του Μακαριωτάτου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Σπυρίδωνος, θα ἀναλάβῃ να φέρῃ εἰς πέρας το σοβαρόν τούτο ἔργον και προικίσῃ την Ἰωνίαν, ὅπου, ὡς γνωρίζετε, εἶναι ἐγκατεστημένοι πλέον των 600 οἰκογένειαι συμπολιτῶν μας, με ἐν λαμπρόν κοινωφελές ἱδρυμα προς διαϊώνισιν της ἀναμνήσεως της τόσοσιν προσφιλοῦς Πατρίδος ἡμῶν Σπάρτης, ἧς το ὄνομα θέλει ἐγχαράχθῃ μεγάλοις γράμμασιν εἰς την μετώπην του κτιρίου.

Γνωρίζοντες τα ευγενή σας αἰσθήματα ἀπευθύνομεν ὑμῖν την παρούσαν και παρακαλούμεν ὅπως, και εἰς την παρούσαν περίπτωσιν θελήσητε και ἔλθητε αρωγός εἰς την προσπάθειάν μας ταύτην, ἡτις, ὡς ἀντιλαμβάνεσθε, ἀναληφθεῖσα ἐξ ὁλόκληρου ἀπὸ τους συμπατριώτας μας, θέλει δῶσῃ αἴγλην εἰς το ὄνομα της τε Πατρίδος μας και των ἀγαπητῶν συμπολιτῶν μας, οἱ οἱποῖοι διαπρέπουν εἰς

κάθε τομέα δραστηριότητος εις την Ελλάδα από της θλιβεράς εποχής του αποχωρισμού μας από τας Εστίας μας.

Η ως κάτωθι ορισθείσα Εκτελεστική Επιτροπή θέλει σας επισκεφθή εν καιρώ δια να επικαλεσθή την αναμφισβήτητον γενναιοδωρίαν σας.

Ελπίζοντες ότι η έκκλησίς μας αύτη θέλει εύρη βαθυτάτην εις τα αισθήματά σας απήχησιν και ευχαριστούντες εκ των προτέρων,

Διατελούμεν μετά πάσης τιμής

Η Μεγάλη Επιτροπή Ανεγέρσεως της Εστίας Ν. Ιωνίας

Επίτιμος Πρόεδρος

Μακ. Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σπυρίδων

Πρόεδρος

Θεοφιλέστατος Πατάρων κ. Μελέτιος

Αντιπρόεδρος

Δαμιανίδης Ελ., Ιατρός

Αντιπρόεδρος

Ηλιάδης Π., Βουλευτής

Αντιπρόεδρος

Ουλκέρογλου Ε., Διδασκάλισσα

Αγγελίδης Χαρ., Έμπορος

Αθανάσογλου Γρηγ., Έμπορος

Αθανάσογλου Μην., Βιομήχανος

Αγκιαννίδης Βασ., Φαρμακοποιός

Αργυρόπουλος Χ., Δικαστής

Η Εκτελεστική Επιτροπή

Ο Θεοφιλέστατος Πατάρων κ. Μελέτιος, Αρτεμιάδης Βασίλειος, Γεωργιάδης Αναστάσιος, Δημητριάδης Νικόλαος, Δουρμούσογλου Τηλέμαχος, Ελμαλόγλου Κίμων, Καχραμάνογλου Αβραάμ, Κουφιδάκης Ευγένιος, Νικολαΐδης Κοσμάς, Παλόγλου Σοφοκλής, Πεσματζόγλου Μηνάς, Πετράκης Βασίλειος, Σινανίδης Σωκράτης, Τσακίρης Γαβριήλ, Θεμελίδης Ευστάθιος, Αρναούτογλου Ιπποκράτης, Καχραμάνογλου Παύλος, Μακρόπουλος Νικόλαος, Μαντεννόγλου Ιορδάνης, Ιορδανίδης Ευστάθιος, Παπάζογλου Κυριάκος.

3

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΙΜΗΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ
ΕΠΙ ΤΩ ΙΩΒΗΛΑΙΩ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΑΡΩΝ
κ.κ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ

Κυριακή 12 Φεβρουαρίου 1961, ώρα 11 π.μ.

«ΟΙΚΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ»

Η επί του εορτασμού επιτροπή

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Α. ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ

(υπό κ. Θεοδ. Κυρκίδη, Συν/ρχου ε.ά. εκ μέρους
της Επιτροπής του Εορτασμού)

– ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑ της Α. Μακ. του Αρχιεπισκόπου
Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ

– ΟΜΙΛΙΑ υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Μαρωνείας κ.κ.
ΤΙΜΟΘΕΟΥ

Β. ΚΥΡΙΩΣ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ
(υπό του κ. Χρήστου Σολομωνίδη)

Γ. ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ

- 1) Οικουμενικόν Πατριαρχείον.
- 2) Πατριαρχείον Αλεξανδρείας: (Ο Σεβασμ. Μητροπολίτης Κεντρώας Αφρικής κ. Κυπριανός)
- 3) Πατριαρχείον Ιεροσολύμων: (Ο Σεβασμ. Αρχιεπίσκοπος Τιβεριάδος κ. Ανατόλιος)
- 4) Δήμος Νέας Ιωνίας: (ο Δήμαρχος κ. Κυρ. Κιοφτερτζής).
- 5) Εθν. Ίδρυμα Προστ. Εργ. Παιδιού: (ο πρόεδρος του Διοικ. Συμβουλίου κ. Π. Μπρατσιώτης, καθηγητής του Πανεπιστημίου)
- 6) Σύνδεσμος Αποφ. Θεολ. Σχολής Χάλκης: (ο κ. Σταύρος Νικολαΐδης)
- 7) Εκπρόσωπος Εφημερίων: (ο Αρχιμ. κ. Δαμασκηνός Λαζαρίδης)
- 8) Ένωσις Σπάρτη Μ. Ασίας: (ο κ. Κοσμάς Νικολαΐδης)
- 9) Εταιρεία Αναστηλώσεως Ηθικών Αξιών: (ο αρχιμ. κ. Γρηγ. Πουλάκης)
- 10) Ιωνικός Σύνδεσμος: (ο κ. Νικ. Μηλιώρης)
- 11) Ορθόδοξοι Χριστιαν. Ενώσεις: (ο κατηχητής κ. Άγγελος Νησιώτης)
- 12) Πανελ. Σύνδεσμος Βυζαντ. Μουσικής: (ο κ. Βρ. Νικολαΐδης)

Δ. ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΖΟΝΤΟΣ ΙΕΡΑΡΧΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΕΠΙ ΤΗ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΤΟΥ [ΜΑΚΑΡΙΑΣ ΜΝΗΜΗΣ]
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΤΑΡΩΝ ΚΥΡΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ
(† 20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1967) ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΗΜΕΡΟ
12-13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Κυριακή 12 Φεβρουαρίου 1961

Α. Πανηγυρική Αρχιερατική Θεία Λειτουργία στον [Καθεδρικό] Ιερό Ναό των Αγίων Αναργύρων της Νέας Ιωνίας (ώρα 06.00-10.00' π.μ.) λειτουργούντος του εορτάζοντος Αρχιερέως συμπαραστατούμενου υπό άλλων δύο Επισκόπων οριζομένων υπό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Β. Εορταστική συγκέντρωση στον «Οίκο Σπάρτης» της Νέας Ιωνίας (11.00' π.μ.).

- Εισήγησις
- Ευλογία της συγκεντρώσεως υπό του Μακαριώτατου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος.
- Ομιλίες (υπό του «Αγίου Μαρωνείας» και του Χρήστου Σολομωνίδου, τέως Υπουργού)

Προσφωνήσεις:

- (α). Υπό του Δημάρχου της Νέας Ιωνίας
- και (β) Υπό των Προέδρων των Οργανώσεων
- Αντιφωνήσις του τιμωμένου Ιεράρχου
- Δεξιώσις των προσκεκλημένων

Γ. Την 17.00' ώρα της 12ης Φεβρουαρίου 1961 επίσκεψις αντιπροσωπείας της τελευταίας τάξεως των Γυμνασίων

τόσον του ημερησίου [Αρρένων και Θηλέων], όσο και των νυκτερινών (Δημοσίου και Ιδιωτικού)... της πόλεως προς υποβολήν των συγχαρητηρίων και των σεβασμάτων αυτών.

Δευτέρα 13 Φεβρουαρίου 1961

Ανάπτυξις στους μαθητές των Γυμνασίων και των τελευταίων τάξεων των Δημοτικών Σχολείων της περιφέρειας της Νέας Ιωνίας γενικά περί της αποστολής και του προορισμού του Ιερού Κλήρου και των θυσιών αυτού στον υπόδουλο Ελληνισμό και ειδικότερα περί της ζωής, των υπηρεσιών και των περιπετειών του [Θεοφιλέστατου] Επισκόπου Πατάρων, με μέριμνα των Διευθυντών αυτών...

5

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Νέα Ιωνία, 1η Σεπτεμβρίου 1962

Αγαπητοί Συμπατριώτες,

- Η Ένωσις μας από τότε που ιδρύθηκε σαν Προσφυγική που είναι, ετοποθέτησε τους σκοπούς της μέσα στα αθάνατα Εθνικά Ελληνικά ιδεώδη και με σύστημα, με επιμονή, με ενθουσιασμό, επεδίωξε να τα πραγματοποιήσει με την υλική και ηθική βοήθεια όλων σας αλλά και την ηθική συμπαράστασι πολλών ξένων μεν, οι οποίοι όμως εξετίμησαν και αγάπησαν τα ωραία μας ιδανικά.
- Χάρης στην αίθουσα που ονομάσαμε «Οίκον Σπάρτης Μ. Ασίας» μπορούμε να πούμε πως η πνευματική κίνησις της Ν. Ιωνίας έχει πολλαπλασιασθή. Κι αυτό είναι

έργο σας. Αλλά και το όνομα της ωραίας Πατρίδας μας θα μείνη αλησμόνητο στις γενεές που θα έλθουν. Και δεν πρέπει καθόλου να λησμονηθούν αυτές οι Πατρίδες όπου ζήσανε οι πρόγονοί μας επί χιλιετίες.

- Τώρα αρχίσαμε να δημιουργούμε την Βιβλιοθήκη μας. Ήδη έχουν παραγγελθή τρία ωραία μεγάλα έπιπλα και οι προσφορές για βιβλία είναι τόσες ώστε θα γεμίση αμέσως το πρώτο αυτό βασικό τμήμα. Φυσικά δεν θα μείνη εκεί...
- Η ιστορία της Πατρίδας μας Σπάρτης από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι της καταστροφής, είναι έτοιμη χάρις στην ακούραστη εργασία του αειμνήστου Αντωνίου Σαπουντζάκη και τα βοηθητικά πονήματα των Ελεήμονος Δαμιανίδη, Ιατρού, Στεφάνου Παπαχαρίτωνος, Διδασκάλου, Πέτρου Σεραφετινίδη, Γυμνασιάρχου, Ιορδάνου Στύλογλου, Βιομηχάνου και Νικολάου Ταρακτζόγλου, Ιατρού, τα οποία πραγματεύονται τα επί μέρους θέματα των τελευταίων ετών. Είναι καιρός να μελετηθή η έκδοσής της. Είναι μια τεράστια συμβολή στη γενική ιστορία του Έθνους μας.
- Παραμένει ακόμα η πραγματοποίησις του Μουσείου μας. Βέβαια με την Καταστροφή πολλά και ανεκτίμητα κειμήλια χάθηκαν για πάντα. Παραμένουν όμως στην κάθε οικογένεια μερικά χαρακτηριστικά κειμήλια από την Πατρίδα.
- Σήμερα, η Ένωσίς μας έρχεται να σας παρακαλέση για δύο σκοπούς:
 - α) Να την βοηθήσητε να συμπληρώση την Βιβλιοθήκη της με ό,τι δήποτε βιβλία μπορείτε. Στον καθένα μας βρίσκονται βιβλία που του περισσεύουν!
 - β) Να βοηθήσητε να γίνη το Μουσείο μας. Θα είναι το πρώτο Μικροσιατικό Μουσείο που θα ιδρυθή.
- Κειμήλια τέτοια σαν φωτογραφίες παληές, έγγραφα της

Δημογεροντίας και των Σχολικών Εφοριών, τοπικές ενδυμασίες, κοσμήματα ή κεντήματα, διάφορα σκεύη οικιακά ή εκκλησιαστικά, εικόνες και ο,τιδήποτε που να μας θυμίζει την τέχνη, την ιστορία, την εκπαίδευσι, την κοινωνική και κοινοτική ζωή της Πατρίδας μας θα μπορούσαν να συμβάλουν στο να ανασυνδέσουμε τα κομμάτια αυτά της μνήμης για να φτιάξουμε μιαν εικόνα που να πλησιάζει κάπως την πραγματικότητα, που έγινε πια παραμύθι.

- Οι προσφορές σας, αν συνοδευθούν και με ένα μικρό ιστορικό του αντικειμένου, θα βοηθήσουν πολύ στην ιστορική τους τοποθέτησι. Πιστεύουμε πως η έκκλησίς μας αυτή θα συγκινήση τις ευαίσθητες πατριωτικές χορδές της καρδιάς σας και πως δεν θα μείνη κανένας που να μη συμβάλη στην τόσο ωραία και εθνωφελή προσπάθεια της Ενώσεώς μας.

Περιμένοντες την γρήγορη απόκρισί σας, σας χαιρετούμε με αδελφικούς χαιρετισμούς.

Η Ειδική Επιτροπή

(ως απόφασις Γεν. Συνελεύσεως 18ης Μαρτίου 1962)

Ο Πατάρων ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Βασ. Αρτεμιάδης

Μιχ. Κιουρκτζόγλου

Βασ. Πετράκης

Γαβρ. Τσακίρης

Το Διοικητικόν Συμβούλιον

Κοσμ. Νικολαΐδης, Πρόεδρος

Χρ. Παπαδόπουλος, Αντιπρόεδρος

Φώτ. Ουλκέρογλου, Γ. Γραμματέας

Μακ. Χρηστίδης, Ταμίας

Αχ. Γερασιμίδης, Στ. Μωραλόγλου, Κοσμ. Εφραίμογλου

Λουκ. Ουλκέρογλου, Ιωάν. Πεσματζόγλου, Μέλη

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ 30 ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ

Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας
Πνευματικό Κέντρο
Αλατσάτων 27 – Ν. Ιωνία

Πρόσκληση

Σας καλούμε σε εκδήλωση μνημοσύνης, στο πλαίσιο των αναφορών της Ενώσεως στα 75 χρόνια από τον ξεριζωμό, την Τετάρτη 26 Νοεμβρίου 1997, ώρα 7:30 μ.μ. στο Πνευματικό μας Κέντρο (Αλατσάτων 27).

Στο πρώτο μέρος θα υπάρξει αφιέρωμα στη ζωή και το έργο του αοιδίμου Μητροπολίτου Πατάρων Μελετίου, με την ευκαιρία της συμπλήρωσεως 30 χρόνων από την εκδημία του εις Κύριον.

Ομιλητής ο καθηγητής κ. Αντώνης Καζαντζόγλου.

Θα προλογήσει ο σεβασμιότατος μητροπολίτης Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ.κ. Κωνσταντίνος.

Στο δεύτερο μέρος θα εμφανιστούν, η Χορωδία Γυναικών Αγ. Στεφάνου (δ/ντής ο κ. Στάθης Ουλκέρογλου) και η Χορωδία και Ορχήστρα προς διάδοση της Εθνικής μας Μουσικής (δ/ντής κ. Τάσος Φωτόπουλος) που θα εκτελέσουν έργα από τη Μουσική Μικρασιατική Παράδοση.

Για το Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος
ΧΑΡΗΣ ΣΑΠΟΥΝΤΖΑΚΗΣ

Ο Γ. Γραμματέας
ΚΙΜΩΝ ΕΛΜΑΛΟΓΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ – ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Αναγνωστόπουλου Α.Ν., «Γεωγραφία της Ανατολής», Αθήνα 1922.
- Βογιατζόγλου Β.Η., «Η Πισιδία της Μικράς Ασίας». Αθήνα, 1978. Έκδοση της «Ενώσεως Σπάρτης Μικράς Ασίας».
- Του ιδίου, «Ιων Λόγος». Ν. Ιωνία, 1993. Έκδοση του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Ν. Ιωνίας.
- Δημητράκου Σπυρ., «Παγκόσμιος Γεωγραφικός Άτλας». Αθήνα, 1973.
- Εγκυκλοπαιδικά Λεξικά:
«Ελευθερουδάκη», «Ηλίου», «Ηθικής και Θρησκευτικής [Εγκυκλοπαιδείας]» του Αθανασίου Μαρτίνου, «Παπύρου Λαρούς – Μπριτάννικα», «Πυρσού (του Παύλου Δρανδράκη)» και «Υδρίας».
- Καρολίδου Παύλου, «Ιστορικός Άτλας», Α' και Β' Τόμοι. Αθήναι, 1927.
- Κόλλια Γεωργίου Ι., «Ιστορική Γεωγραφία του Ελληνικού Χώρου», Αθήναι, 1969.
- Νικολαΐδη (Τσενέογλου) Φιλίππου, «Ιστορία της Σπάρτης Μ. Ασίας Κατά τον τελευταίον

- Αιών». Αθήναι, 1958.
- Παπά-Ιωακείμ Πεσματζόγλου, «Οι Αναμνήσεις μου». Αθήνα, 1990. Έκδοση της «Ενώσεως Σπάρτης Μικράς Ασίας (και επιμέλεια Χ.Δ. Σαπουντζάκη)».
 - Σαπουντζάκη Χ.Δ., «Η Ελληνική Παιδεία στη Σπάρτη Πισιδίας». (Στα τελευταία διακόσια χρόνια πριν από την καταστροφή)». Ν. Ιωνία, 1983. Έκδοση της «Ενώσεως Σπάρτης Μικράς Ασίας».
 - Του ιδίου, «Η Ν. Ιωνία του Χτες και του Σήμερα» Ν. Ιωνία, 1980.
 - Στεφανίδου Β.Κ. [Αρχιμανδρ.], «Εκκλησιαστική Ιστορία». Αθήναι, 1970.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- «Εκκλησιαστική Αλήθεια», ειδική βιβλιογραφία περί του Επισκόπου (και μετέπειτα) Μητροπολίτη Πατάρων Κυρού Μελετίου: Τεύχη αριθμ. Α (1970, σελ. 383-397), ΛΗ' (1961, σελ. 76-78) και Μ' (1963, σελ. 166).
- «Θάρος της Ιωνίας», αναδιφήσεις στα φύλλα της (τοπικής) Εφημερίδας της χρονικής περιόδου 1948-1967 [αριθμ. 69-714 και, κυρίως, 726-727 («Αυτοβιογραφία» του «Αγίου Πατάρων»...»].
- «Μηνιαίος Εικονογραφημένος Εθνικός Κήρυξ», ελληνοαμερικανικό περιοδικό-Τεύχος Σεπτεμβρίου 1921, όπου εδημοσιεύθη το άρθρο του Δωδεκανήσιου ηγέτη Δρα Σκεύου Ζερβού.
- «Προσφυγικός Κόσμος», ιστοριοδιφήματα στα

- υπ' αριθμ. 1568, 1580-1585, 1660-1663, 2291-2293 και 2304 φύλλα της εφημερίδας, που ίδρυσε ο Σπάρταλης Σωκράτης Συνανίδης.
- «Σπαρταλήδικα», Σειρά σημειωμάτων –δίκη επιφυλλίδων– δημοσιευθέντων υπό του Χ.Δ. Σαπουντζάκη στην εφημερίδα «Η Σπάρτη της Ανατολής», που εκδίδει σε τακτά χρονικά διαστήματα η «Ένωση Σπάρτης Μικράς Ασίας...»

ΑΡΘΡΑ – ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ – ΟΜΙΛΙΕΣ

[Αναφορικά με την Πεντηκονταετηρίδα
του Πατάρων Μελετίου]

- *Ηλία Βενέζη*, «Οι Δεσποτάδες της Ανατολής», επιφυλλίδα που εδημοσιεύθη στην Εφημερίδα «Το Βήμα» της 26 Μαρτίου 1963. [Από το βιβλίο του «Μικρασία Χαίρε...»].
- *Νίκου Μηλιώρη*, «Στο Γέρμα Της Ζωής», άρθρο που εδημοσιεύθη στο υπ' αριθμ. 1568 (1961) φύλλο της Εφημερίδας «Προσφυγικός Κόσμος».
- *Χρήστου Σωκρ. Σολομωνίδη*, Ομιλία για τον εορτασμό της 50-ετηρίδας του «Αγίου Πατάρων», που εδημοσιεύθη στην τοπική εφημερίδα «Θάρρος της Ιωνίας» στα υπ' αριθμ. 548 και 549 (1961) φύλλα.
- *Του Ιδίου*, Δημοσίευμα υπό τον τίτλο «Αναδρομή στο Παρελθόν» στην ίδια –ως άνω– αναφερθείσα τοπική Εφημερίδα και συγκεκριμένα στα υπ' αριθμ. 726 και 727 (1967) φύλλα...

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Σχέδιο που απεικονίζει τον Επισκόπο Πατάρων Μελέτιο
από τον Φώτη Κόντογλου

*Τα ιερά άμφια που εχάρισε στο Μητροπολίτη ο γνωστός ως
«μεγαλοπρεπής» Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ ο Γ΄
(Μουσείο Ενώσεως Σπάρτης)*

Ο Πατάρων Μελέτιος μαζί με τον Παπαϊωαννείμ Πεσματζόγλου στη Σμύρνη (1919)

ΣΧΟΛΑΙ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

✦ ΕΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ ✦

Ο Μαθητής *Ευάγγελος Παρ. Παφφόπου* ετών *15*
 διακρίθηκε τὰ τῆς *Ενάτης Ἀρρενας* τάξεως μαθήματα καὶ κατὰ τὰς γενικὰς
 ἀξιολογήσεις ἀξιοτάτη δυνάμη τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ *εἶχε ἀρίστη 10* ἀκτῶν
 εἰδικῶν βαθμῶν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀξιολογούμενων μαθημάτων συναγομένου.

Ἐφ' ᾧ δίδεται αὐτῷ τὸ παρὸν δίπλωμα, ὡς χρησιμοῦσα δοῦναι.

Κατὰ δὲ τὴν διαγωγὴν διατέλεια *καθ' ἑαυτὸν*

Ἐξετάσθησαν μαθήματα καὶ βαθμοί, ὡς ἐν τῇδε ἀρίστη ἀξιοτάτη

Θρησκευτικὰ 10 (ἀρίστη)	Φ. Ἱστορία
Ἑλληνικὰ 10 (.....)	Ἱστορία 10 (ἀρίστη)
Ἀριθμητικὴ 10 (.....)	Ἐκλογικὰ
Ἑκλογικὰ	Γεωμετρικὰ 10 (.....)
Ἀλγεβρικὴ Ἐμπροσθ 10 (.....)	Φ. Παιδαγωγικὴ 10 (.....)
Γεωμετρικὴ	Γαλλικὰ 10 (.....)
Γεωγραφικὰ	Τουρκικὰ 10 (.....)

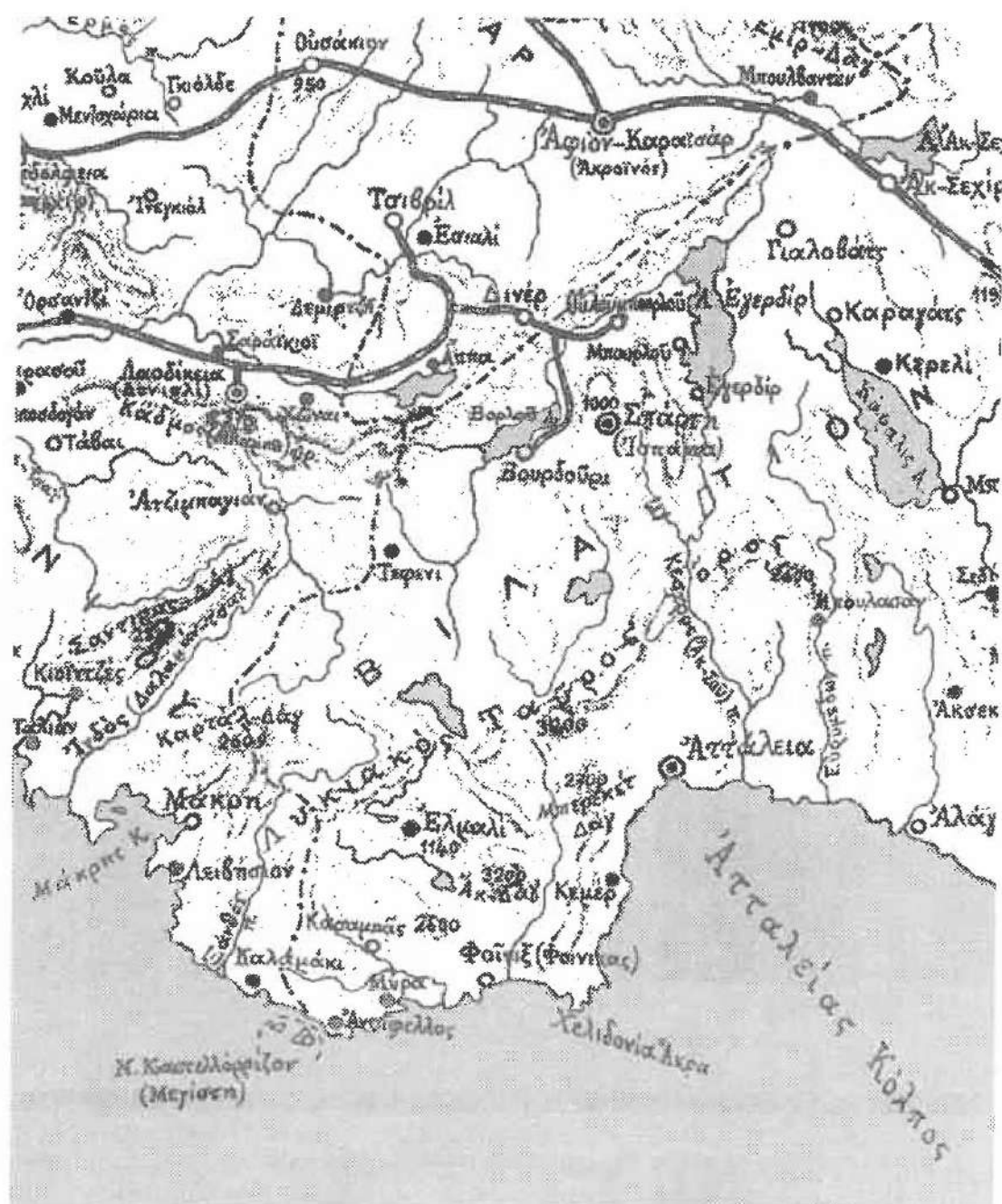
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 10^ῃ Ἰουλίου 1910 *Παφφόπου*

Απολυτήριον τῆς Ενάτης τάξεως τοῦ Ἀρρεναγωγείου, ἔτους 1910.
 Υπογράφει ὡς διευθυντὴς ὁ Μελέτιος

Ο Μελέτιος με μαθητές Δ' τάξεως του Δημοτικού σχολείου Ατταλείας (1920)

Χάρτης της μείζονος περιφέρειας, της Πισιδίας.
Αντιστοιχεί περίπου στα όρια της Μητροπόλεως Πισιδίας

1997: Η εκδήλωση στο Πνευματικό Κέντρο της Ενώσεως Σπάρτης, στα 30/χρονα από το θανάτου του.
Στο βήμα ο Μητροπολίτης Ἰ. Ιωνίας και Φιλ/φείας κ. Κωνσταντίνος. Παραπλεύρως του ο Πρόεδρος
της Ενώσεως Σπάρτης κ. Χάρης Σαπουντζάκης. Στο κέντρο το πορτραίτο του Μελετίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος του σεβασμιοτάτου Μητροπολίτου Ν. Ιωνίας και Φιλ/φείας κ. Κωνσταντίνου	9
Μέρος Α'	
Ο βίος και η δράση του Πατάρων Μελετίου στη Μ. Ασία . . .	13
Μέρος Β'	
Ο Πατάρων Μελέτιος και η Ν. Ιωνία	25
Επίλογος	43
Παράρτημα Α'	
Ιστορικό περίγραμμα της Ι. Μητροπόλεως Πισιδίας	45
Παράρτημα Β'	
Ο Επίσκοπος Πατάρων και οι διατελέσαντες Οικ. Πατριάρχες .	51
Παράρτημα Γ'	
Έγγραφα - Εγκύκλιοι - Προγράμματα	53
Βιβλιογραφία	64
Φωτογραφικό υλικό	67

Το Διοικητικό Συμβούλιο
της Ενώσεως Σπάρτης Μ. Ασίας
κατά την περίοδο της εκδόσεως του βιβλίου
είχε την ακόλουθο σύνθεση:

Πρόεδρος: Χάρης Σαπουντζάκης
Αντιπρόεδρος: Πηνελόπη Δουρμούσογλου
Γεν. Γραμματέας: Ηλίας Μωραλόγλου
Ταμίας: Παντελής Ασλάνης
Ειδ. Γραμματέας: Στάθης Ουλκέρογλου
Αν/τής αντ/δρου: Νίκος Χατόγλου
Μέλη: Χρ. Παπαγερασίμου, Νίκος Παντελίδης,
Γιώργος Κοκκινίδης, (Ανανίας Κεχαγιόγλου)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
«Ο ΑΓΙΟΣ ΤΩΝ ΠΙΣΙΔΩΝ
ΠΑΤΑΡΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΣ»
ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΖΑΝΤΖΟΓΛΟΥ
ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2000
ΜΕ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΙΩΛΚΟΣ»
ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 15 & ΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 3618684 - 3624952, FAX: 3625019

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΧΑΡΗΣ ΣΑΠΟΥΝΤΖΑΚΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΡΙΑΗΣ